

Sivistysvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tekijänoikeuslain ja sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tekijänoikeuslain ja sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muuttamisesta annetun hallituksen esityksen (HE 43/2022 vp) täydentämisestä

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tekijänoikeuslain ja sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muuttamisesta (HE 43/2022 vp): Asia on saapunut sivistysvaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty perustuslakivaliokuntaan, liikenne- ja viestintävaliokuntaan ja talousvaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tekijänoikeuslain ja sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muuttamisesta annetun hallituksen esityksen (HE 43/2022 vp) täydentämisestä (HE 313/2022 vp): Asia on saapunut sivistysvaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty perustuslakivaliokuntaan ja liikenne- ja viestintävaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Lausunnot

Asioista on annettu seuraavat lausunnot:

- talousvaliokunta TaVL 43/2022 vp
- perustuslakivaliokunta PeVL 58/2022 vp
- perustuslakivaliokunta PeVL 85/2022 vp
- liikenne- ja viestintävaliokunta LiVL 41/2022 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- hallitusneuvos Anna Vuopala, opetus- ja kulttuuriministeriö
- johtaja Jorma Waldén, opetus- ja kulttuuriministeriö
- ylitarkastaja Roosa Patrakka, liikenne- ja viestintäministeriö
- erityisasiantuntija Sirpa Sillstén, liikenne- ja viestintäministeriö
- yksikön johtaja Aino Sipari, liikenne- ja viestintäministeriö
- teollisuusneuvos Mikko Huuskonen, työ- ja elinkeinoministeriö

Valiokunnan mietintö SiVM 22/2022 vp

- hovioikeudenneuvos Kristiina Harenko, Helsingin hovioikeus
- professori Taina Pihlajarinne, Helsingin yliopisto
- palvelujohtaja Johanna Lilja, Kansalliskirjasto
- lakimies Olli Korhonen, Opetushallitus
- johtava tiedeasiantuntija Jyrki Hakapää, Suomen Akatemia
- oikeudellinen asiantuntija Max Andersson, Ahvenanmaan maakunnan hallitus
- varavaltuutettu/kabinettiministeri Harry Jansson, Ahvenanmaan maakunnan hallitus
- yhteiskuntasuhteiden päällikkö Heidi Jern, Google Finland Oy
- juristi Timo Enroth, Kansallisgalleria
- yhteiskuntasuhdejohtaja Taina Roth, MTV Oy
- viestintä- ja yhteiskuntasuhdejohtaja Marcus Wiklund, Sanoma Media Finland Oy
- hallituksen jäsen, rehtori Vesa Taatila, Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry
- toiminnanjohtaja Laura Kuulasmaa, Audiovisual Producers Finland — APFI ry
- varapuheenjohtaja Tapani Tarvainen, Electronic Frontier Finland — Effi ry
- pääsihteeri Hanna Kosonen, Forum Artis ry
- lakimies Juha Pihlajaniemi, Gramex äänitemusiikin tekijänoikeusjärjestö ry
- puheenjohtaja Jonas Lång, KAM-juridiikkaryhmä
- lakimies Minna Aalto-Setälä, Keskuskauppakamari
- toimitusjohtaja Valteri Niiranen, Kopiosto ry
- edunvalvontajohtaja Lauri Kaira, Luovan työn tekijät ja yrittäjät ry
- lakimies Kai Massa, Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry
- johtaja Riikka Tähtivuori, Medialiitto ry
- toiminnanjohtaja Antti Kotilainen, Musiikkituottajat — IFPI Finland ry
- johtaja Kari-Pekka Hiltunen, Neogames Finland ry
- lakimies Ira Hietanen-Tanskanen, Opetusalan Ammattijärjestö OAJ ry
- lakimies Janne Hälinen, Opetusalan Ammattijärjestö OAJ ry
- hallituksen jäsen Petri Mäntysaari, Professoriliitto ry
- edunvalvonnan johtava asiantuntija Anna Paimela, RadioMedia ry
- juristi Satu Lundelin, Sanasto ry
- va. johtaja Heikki Holopainen, Sivistystyönantajat ry
- juristi Eeva Asikainen, Suomen Kirjailijaliitto r.y.
- va. toiminnanjohtaja Matti Numminen, Suomen Kirjailijaliitto r.y.
- puheenjohtaja Juha Järvinen, Suomen konservatorioliitto ry
- johtaja Sakari Laiho, Suomen Kustannusyhdistys r.y.
- toiminnanjohtaja Aku Toivonen, Suomen Musiikintekijät ry
- toiminnanjohtaja Jari Muikku, Suomen Musiikkikustantajat ry
- juristi Ilona Vartiainen, Suomen Muusikkojen Liitto ry
- puheenjohtaja Ahti Vänttinen, Suomen Muusikkojen Liitto ry
- toiminnanjohtaja Elina Kuusikko, Suomen Näyttelijäliitto ry
- toiminnanjohtaja Vappu Verronen, Suomen Säveltäjät ry
- pääsihteeri Pauliina Raento, Suomen tiedekustantajien liitto ry
- juristi Mikko Niemelä, Suomen tietokirjailijat ry
- Aalto-yliopiston ja Taideyliopiston tekijänoikeusasiamies Maria Rehbinder, Suomen yliopistojen rehtorineuvosto UNIFI ry
- toimitusjohtaja Risto Salminen, Säveltäjien Tekijänoikeustoimisto Teosto ry
- toiminnanjohtaja Jaana Pihkala, Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus ry

Valiokunnan mietintö SiVM 22/2022 vp

- puheenjohtaja Kai Massa, Tekijänoikeuksien käyttäjien neuvottelukunta
- neuvottelukunnan sihteeri Asko Metsola, Tekijänoikeuksien käyttäjien neuvottelukunta
- lakimies Salla Viitanen, Tieteentekijöiden liitto ry
- lakimies Asko Metsola, Tietoliikenteen ja tietotekniikan keskusliitto FiCom ry
- lakiasiainjohtaja Ismo Huhtanen, Uutismedian liitto ry
- toiminnanjohtaja Tommi Nilsson, Visuaalisen alan taiteilijoiden tekijänoikeusyhdistys KUVASTO ry
- oikeustieteen kandidaatti Jukka Liedes
- professori Tuomas Mylly
- professori Marcus Norrgård
- professori Janne Salminen
- professori Kaarlo Tuori
- professori Katja Weckström

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- oikeusministeriö
- Ammattikorkeakoulujen kirjastoyhteistyökonsortio
- FUN Suomen yliopistokirjastojen verkosto
- Kansallinen audiovisuaalinen instituutti
- Kansallisarkisto
- Kirkkohallitus
- Museovirasto
- Tampereen yliopisto
- CSC — Tieteen tietotekniikan keskus Oy
- Yleisradio
- Suomen Kuntaliitto
- Elisa Oyj
- Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cupore
- Meta
- Aikakausmedia ry
- Arkistoyhdistys ry
- Finlands svenska författareförening rf
- Finlands Svenska Skolungdomsförbund FSS rf
- Suomen avoimien tietojärjestelmien keskus — COSS ry
- Suomen elokuvaohjaajaliitto SELO ry
- Suomen kirjastoseura ry
- Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry
- Suomen museoliitto ry
- Suomen Näytelmäkirjailijat ja Käsikirjoittajat ry
- Suomen tieteellinen kirjastoseura r.y.
- Teatteri- ja mediatyöntekijöiden liitto ry
- Tekijäfoorumi
- Teknologiateollisuus ry
- Tieteellisten seurain valtuuskunta
- Yksityiset keskusarkistot ry
- Yleisten kirjastojen neuvosto

Valiokunnan mietintö SiVM 22/2022 vp

- professori Tuomas Ojanen

HALLITUKSEN ESITYKSET

HE 43/2022 vp

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tekijänoikeuslakia (404/1961) sekä lakia sähköisen viestinnän palveluista (917/2014). Lainmuutoksilla pannaan täytäntöön 17 päivänä huhtikuuta 2019 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2019/790. Direktiivillä edistetään digitaalisten teknologioiden käyttöä, teosten rajat ylittävää käyttöä, teosten laajempaa saatavuutta ja toimivia tekijänoikeusmarkkinoita.

Lainmuutoksilla pannaan täytäntöön myös direktiivi lähetystoimintaa harjoittavien organisaatioiden tiettyihin verkkolähetyksiin ja televisio- ja radio-ohjelmien edelleenlähetyksiin sovellettavien tekijänoikeuden ja lähioikeuksien käyttämistä koskevien sääntöjen vahvistamisesta ja neuvoston direktiivin 93/83/ETY muuttamisesta (verkkolähetyksidirektiivi (EU) 2019/789). Tällä direktiivillä edistetään muista Euroopan unionin jäsenvaltioista peräisin olevien televisio- ja radio-ohjelmien laajempaa levitystä ja ohjelmiin sisältyvien teosten ja muun suojatun aineiston tekijänoikeuden ja lähioikeuksien lisensiointia.

Lisäksi esittävien taiteilijoiden kuvatallenteisiin liittyviä yksinoikeuksia ehdotetaan laajennettaviksi.

Sähköisen viestinnän palveluista annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että lakiin lisätään uusi säännös, jonka mukaan eräitä palveluntarjoajia koskevien vastuussäännösten sijasta sovellettaisiin tekijänoikeuslain uuteen 6 a lukuun otettavia säännöksiä.

Ehdotetut lait oli tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2023.

HE 313/2022 vp

Esityksessä ehdotetaan täydennettäväksi hallituksen esitystä laeiksi tekijänoikeuslain ja sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muuttamisesta.

Esityksessä ehdotetaan, että mainittuun hallituksen esitykseen tehdään perustuslakivaliokunnan lausunnossaan (PeVL 58/2022 vp) edellyttämät muutokset.

Täydentävässä esityksessä ehdotetut lait oli tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2023.

Valiokunnan mietintö SiVM 22/2022 vp

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Yleistä

Nyt käsiteltävänä olevalla sääntelykokonaisuudella esitetään tekijänoikeuslakiin (404/1961) ja sähköisen viestinnän palveluista annettuun lakiin (917/2014) tarvittavat muutokset, joilla saadaan voimaan Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2019/719/EU tekijänoikeuksista ja lähioikeuksista digitaalisilla sisämarkkinoilla ja direktiivien 96/9/EY ja 2001/29/EY muuttamisesta (jälj. DSM-direktiivi) sekä direktiivi 2019/789/EU lähetystoimintaa harjoittavien organisaatioiden tiettyihin verkkolähetyksiin ja televisio- ja radio-ohjelmien edelleenlähetyksiin sovellettavien tekijänoikeuden ja lähioikeuksien käyttämistä koskevien sääntöjen vahvistamisesta ja neuvoston direktiivin 93/83/ETY muuttamisesta (jälj. verkkolähetyisdirektiivi).

Lakiehdotuksissa toimeenpannaan erältä osin myös määräyksiä direktiivistä 2001/29/EY, tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamisesta tietoyhteiskunnassa (jälj. tietoyhteiskuntadirektiivi). Hallituksen esityksissä ehdotetut säännökset perustuvat direktiivien sääntelyyn kuvatallenteella esiintyvän esittävän taiteilijan yksinoikeuden laajentamista lukuun ottamatta.

Sivistysvaliokunta on päättänyt yhdistää täydentävän hallituksen esityksen (HE 313/2022 vp) käsittelyn ja asiaa koskevan alkuperäisen hallituksen esityksen (HE 43/2022 vp) yhdeksi kokonaisuudeksi täydentävän esityksen mukaisesti. Valiokunta on kuullut laajasti eri tahojen asiantuntijoita, joilta on saatu runsaasti ja osin näkemyksiltään vastakkaisia muutosehdotuksia. Näitä käsitellään tässä mietinnössä jäljempänä asianomaisissa kohdissaan.

Valiokunnan näkemyksen mukaan käsiteltävänä olevat hallituksen esitykset vastaavat pääosin hyvin voimaan saatettavista direktiiveistä aiheutuvia muutostarpeita. Säännösehdoista osa on direktiivien kannalta välttämättömiä ja osa perustuu kansalliseen liikkumavaraan. Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella sivistysvaliokunta pitää hallituksen esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Perustuslakivaliokunnan lausunnot

Lakiehdotusten sisältöjen tarkastelu. Perustuslakivaliokunta on antanut sivistysvaliokunnalle lausuntonsa sekä alkuperäisestä että täydentävästä hallituksen esityksestä. Ensimmäisessä lausunnossaan (PeVL 58/2022 vp) perustuslakivaliokunta on todennut, että tekijänoikeus luetaan perustuslain 15 §:ssä turvattua omaisuuden suojaa nauttiviin varallisuusarvoisiin immateriaali-oikeuksiin, jotka koskevat tekijänoikeuteen sisältyviä taloudellisia oikeuksia, kuten oikeutta määrätä teoksen kaupallisesta tai muusta taloudellisesti merkityksellisestä käytöstä. Myös tekijän moraalisisilla oikeuksilla on liittymäkohtia perusoikeuksiin, kuten perustuslain 10 §:ssä turvattuun kunnian suojaan, 7 §:ään sisältyviin tahdonvapauteen ja itsemääräämisoikeuteen samoin kuin perustuslain 16 §:ssä turvattuihin sivistyksellisiin oikeuksiin.

Valiokunnan mietintö SiVM 22/2022 vp

Tekijänoikeuslainsäädäntö on merkityksellistä myös muiden henkilöiden kuin tekijänoikeuden tai sen lähioikeuksien haltijoiden perusoikeuksien näkökulmasta. Esimerkiksi perustuslain 12 §:ssä jokaiselle on turvattu sananvapaus, johon sisältyy oikeus paitsi ilmaista ja julkistaa myös vastaanottaa tietoja, mielipiteitä ja muita viestejä kenenkään ennakolta estämättä. Perustuslain 16 §:n säännökset tieteen, taiteen ja ylimmän opetuksen vapaudesta sekä mahdollisuudesta itsensä kehittämiseen varattomuuden estämättä ovat merkityksellisiä paitsi tekijöiden myös teoksia käyttävien henkilöiden näkökulmasta. Merkitystä on myös teoskappaleen omistukseensa hankkineen omaisuudensuojalla.

Perustuslakivaliokunta on pitänyt tärkeänä sitä, että lainsäädännössä tulevat tasapainoisella tavalla huomioon otetuiksi kaikki sääntelyn kannalta merkitykselliset perusoikeudet. Sääntely ei saa esimerkiksi johtaa sen enempää tekijänoikeuden haltijoiden kuin teosten käyttäjienkään oikeuksien kohtuuttomaan rajoittamiseen. Perusoikeuksien välinen tasapaino tulee ottaa huomioon myös tekijänoikeuslainsäädäntöä tulkittaessa ja sovellettaessa.

Direktiivien täytäntöönpanon näkökulmasta perustuslakivaliokunnan lausunnossa (PeVL 58/2022 vp) kiinnitetään huomiota siihen, että kansallista liikkumavaraa käytettäessä tulee ottaa huomioon perus- ja ihmisoikeuksista seuraavat vaatimukset. Perustuslakivaliokunta on painottanut, että hallituksen esityksessä on erityisesti perusoikeuksien kannalta merkityksellisen sääntelyn osalta syytä tehdä selkoa kansallisen liikkumavaran alasta. Sivistysvaliokunta perustuslakivaliokunnan lausuntoon yhtyen toteaa, että hallituksen esityksessä HE 43/2022 vp on tehty varsin seikkaperäisesti selkoa direktiivien edellyttämästä sääntelystä, mutta direktiivien jättämää liikkumavaraa perus- ja ihmisoikeuksien kannalta ei ole arvioitu riittävästi.

Perustuslakivaliokunta on edellä mainitussa lausunnossaan esittänyt tehtäviksi hallituksen esitykseen HE 43/2022 vp muutoksia, joiden tekeminen on edellytyksenä ehdotuksen käsittelemiselle tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. Perustuslakivaliokunta on todennut lausunnossaan, että sääntelyn merkittävyys perusoikeuksien näkökulmasta ja ehdotuksen tiivis kytkös voimaan saatettavaan EU-lainsäädäntöön puoltavat muutostarpeista johtuvan jatkovalmistelun osoittamista valtioneuvostolle, ja myös sitä, että sivistysvaliokunnan on tarkkaan harkittava, onko lakiehdotuksen muuttaminen mahdollista eduskunnassa. Sivistysvaliokunta katsoi perustuslakivaliokunnan tavoin, että lakiehdotuksen jatkovalmistelu oli perusteltua osoittaa valtioneuvostolle perustuslakivaliokunnan lausunnossa ilmenevin perustein sekä myös sivistysvaliokunnan tuolloin vallinneen kiireisen työtilanteen vuoksi.

Valtioneuvosto on antanut asiasta täydentävän esityksen (HE 313/2022 vp), jolla on pyritty vastaamaan perustuslakivaliokunnan lausunnossa esitettyihin vaatimuksiin. Täydentävästä hallituksen esityksestä antamassaan lausunnossa perustuslakivaliokunta on katsonut, että kyseisessä esityksessä on monilta osin otettu huomioon sen aikaisemmassa lausunnossaan (PeVL 58/2022 vp) esittämiä huomioita, mutta säännösehdotuksia verkkosisällönjakopalveluista ja opetusta koskevista poikkeuksista tulee vielä sivistysvaliokunnan huolellisesti tarkastella. Näitä sekä perustuslakivaliokunnan kummassakin lausunnossa esitettyjä huomioita arvioidaan tässä mietinnössä jäljempänä niitä koskevissa kohdissaan.

Lakiehdotuksen valmistelu. Perustuslakivaliokunnan lausunnossa (PeVL 58/2022 vp) ja sivistysvaliokunnan asiantuntijakuulemisessa on kiinnitetty huomiota hallituksen esityksen HE 43/2022

Valiokunnan mietintö SiVM 22/2022 vp

vp valmisteluun. Lausuntokierroksen jälkeen hallituksen esityksen jatkovalmistelua on avustanut toimeksiantosopimuksen perusteella ulkopuolinen asiantuntija, ja kyseisessä valmistelussa esitykseen on tehty useita merkittäviä muutoksia.

Sivistysvaliokunta perustuslakivaliokunnan lausunnossa esille tuotuun yhtyen kiinnittää opetus- ja kulttuuriministeriön huomiota siihen, että lainvalmistelu on yksi keskeisimmistä ministeriöiden tehtävistä, jota ei voi ulkoistaa. Vaikka käytännössä on katsottu, että ulkopuolisten selvitysten tai asiantuntija-avun hankkimiselle ei ole estettä, hallituksen esityksen HE 43/2022 vp valmistelu näyttää poikkeavan tyypillisestä tilanteesta, jossa valmistelun alkuvaiheessa käytetään selvityshenkilöä tai muuta vastaavaa asiantuntija-apua. Valiokunta korostaa, että ministeriöiden tulee kiinnittää erityistä huomiota kokoneiden lainvalmistelijoiden riittävyteen.

Verkkolähetysdirektiivi

Yleistä

Verkkolähetysdirektiivin johdantokappaleen 1 mukaan direktiivin tarkoituksena on mahdollistaa EU:n sisämarkkinoiden moitteettoman toiminnan edistämiseksi muista jäsenvaltioista peräisin olevien televisio- ja radio-ohjelmien laajempi levitys jäsenvaltioissa käyttäjien hyödyksi kaikkialla unionissa helpottamalla tietäntyyppisten televisio- ja radio-ohjelmien lähetyksiin sisältyvien teosten ja muun suojatun aineiston tekijänoikeuden ja lähioikeuksien lisensointia. Direktiivissä on todettu, että televisio- ja radio-ohjelmilla on tärkeä asema kulttuurisen ja kielellisen monimuotoisuuden ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden edistämässä sekä tiedonsaannin parantamisessa.

Verkkolähetysdirektiivin johdantokappaleessa 3 on tuotu esille, että televisio- ja radio-ohjelmis- sa on tekijänoikeuksilla suojattua aineistoa, kuten musiikkiteoksia tai audiovisuaalisia, kirjallisia tai graafisia teoksia. Näiden hyödyntämiseksi tarvittavien oikeuksien hankkiminen on monimutkainen prosessi, kun niitä on hankittava useilta oikeudenhaltijoilta ja teosten ja muun suojatun aineiston eri luokkia varten.

Edellä mainittu ongelma aiheuttaa myös tekijöiden, tuottajien ja muiden oikeudenhaltijoiden kannalta vaaran, että niiden teoksia tai muuta suojattua aineistoa käytetään ilman lupaa tai asianmukaista korvausta. Teosten ja muun suojatun aineiston edelleen lähettämistä maksettavat korvaukset ovat tärkeitä, jotta voidaan varmistaa monipuolinen sisältötarjonta, mikä on myös kuluttajien edun mukaista. (Verkkolähetysdirektiivin johdantokappale 4.)

Hallituksen esityksen (HE 43/2022 vp, s. 14) mukaan verkkolähetysdirektiivillä modernisoidaan satelliitti- ja kaapelidirektiivin¹ säännöksiä, jotka koskevat televisio- ja radio-ohjelmien lähettämiseksi ja edelleen lähettämiseksi tarvittavien tekijänoikeudellisten lupien hankintaa. Lähetystoimintaa sääntelevien direktiivien tavoitteena on ollut luoda eurooppalainen audiovisuaalinen alue.

¹ Direktiivi 93/83/ETY tiettyjen satelliitin välityksellä tapahtuvaan yleisradiointiin ja kaapeleitse tapahtuvaan edelleen lähettämiseen sovellettavien tekijänoikeutta sekä lähioikeuksia koskevien sääntöjen yhteensovittamisesta

Valiokunnan mietintö SiVM 22/2022 vp

Verkkolähetyksdirektiivi vie Euroopan unionin lainsäädäntöä tältä osin askeleen teknologianeutraalimpaan suuntaan.

Liikenne- ja viestintävaliokunta on sivistysvaliokunnalle antamassaan lausunnossa (LiVL 41/2022 vp) arvioinut huolellisesti erityisesti edelleen lähettämistä koskevaa sääntelyä. Sivistysvaliokunta kyseisessä lausunnossa esille tuotuun yhtyen pitää tekijöiden oikeuksien turvaamista ja asianmukaisten tekijänoikeuskorvausten toteutumista erittäin tärkeänä ja katsoo, että sääntelyssä on samalla huolehdittava myös muiden toimijoiden oikeuksien toteutumisesta ja sääntelyn asianmukaisesta tasapainosta.

Myös sivistysvaliokunnan asiantuntijakuulemisessa on kiinnitetty huomiota erityisesti radio- ja televisiolähetysten edelleen lähettämistä koskevaan ehdotettuun 25 h §:ään, jonka 1 momenttia ilman edelleen lähettämisen ja alkuperäisen lähettämisen määritelmien lisäämistä säännökseen on valiokunnan asiantuntijakuulemisessa yhtäältä kannatettu ja toisaalta pidetty ongelmallisena. Asiantuntijalausunnoissa on esitetty myös tarve lisätä suoraa siirtoa koskevaan 25 m §:ään suoran sopimisen mahdollistava säännös.

Radio- ja televisiolähetysten edelleen lähettäminen

Säännöksen tarkoitus. Hallituksen esityksessä ehdotetaan lisättäväksi tekijänoikeuslain 25 h §:n 1 momenttiin säännös, jonka mukaan sillä tavalla, jolla edelleenlähetysten toteuttava osapuoli saa ohjelmasignaalin lähetystoimintaa harjoittavalta organisaatiolta edelleen lähettämistä varten, ei ole merkitystä.

Hallituksen esityksessä (HE 43/2022 vp, s. 92) säännöksen lisäämistä on perusteltu sillä, että se selventää edelleenlähetystä koskevien säännösten soveltamista. Perusteluissa niin ikään todetaan, että verkkolähetyksdirektiivin 14 johdantokappaleen mukaan edelleenlähetysten palvelujen tarjoajat voivat saada ohjelmasignaalit lähetystoimintaa harjoittavilta organisaatioilta eri keinoin, esimerkiksi kaappaamalla lähetystoimintaa harjoittavien organisaatioiden lähettämiä signaaleja tai vastaanottamalla signaaleja suoraan niiltä suoran siirron menetelmällä. Valiokunta toteaa, että verkkolähetyksdirektiivi ei velvoita kyseisen säännöksen säätämiseen.

Säännöksen sisällön muotoilu. Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on suhtauduttu hallituksen esityksessä ehdotettuun 25 h §:n muotoiluun ristiriitaisesti. Osa lausunnonantajista on kannattanut ehdotettua muotoilua ja katsonut, että se vastaa direktiivin mukaista sääntelyä ja on tarkoituksenmukainen. Asiantuntijalausunnossa on pidetty tärkeänä, että laissa säilyy mahdollisuus lisensoida edelleen lähettämistä keskitetysti ja oikeusvarmasti tekijänoikeuslain 26 §:n mukaisella sopimuslisensoilla. Ehdotetun säännöksen säilyttämistä on kannatettu ja pidetty tärkeänä myös sen vuoksi, että tekijöillä ja esittäville taiteilijoilla olisi mahdollisuus tulevaisuudessa saada edelleen lähettämiseen liittyviä korvauksia.

Hallituksen esityksessä ehdotettuun 25 h §:ään kriittisesti suhtautuneet asiantuntijat ovat katsooneet, että ehdotettu säännös jää epäselväksi, koska siinä ei määritellä edelleen lähettämistä ja alkuperäistä lähettämistä. Epäselvyyden on katsottu aiheuttavan riskin uusista oikeudenkäynnistä

Valiokunnan mietintö SiVM 22/2022 vp

tä² sekä luovan epävarmuutta alan markkinoilla. Säännösehdotuksen on katsottu olevan epäselvä myös sopimusvapauden ja taloyhtiöihin kohdistuvien vaikutusten kannalta, mitä käsitellään tässä mietinnössä jäljempänä erikseen.

Liikenne- ja viestintävaliokunnan lausunnossa sekä valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on ehdotettu säännöksen sisällön muuttamista siten, että siinä määriteltäisiin edelleen lähettäminen — kaapelilähetykset sisältäen — siten, että sillä tarkoitetaan lähetystä, joka lähetetään muun kuin sen lähettäjäyrityksen toimesta, jonka toimesta tai jonka valvonnassa ja vastuulla alkuperäinen lähetys lähetettiin. Kyseisen määrittelyn sisällyttämistä 25 h §:ään on kannatettu ja vastustettu vedoten yhtäältä direktiivin mukaisuuteen tai sen vastaisuuteen ja toisaalta tarkoituksenmukaisuuskysymyksiin.

Toisten asiantuntijoiden mukaan edellä mainitun kaltainen määrittely, jossa alkuperäisen lähetksen teknisenä kokoonpanijana tai lähettäjäyrityksen alihankkijana toimivaa yritystä ei pidetä edelleen lähettäjänä, on direktiivin mukainen, kun taas osa asiantuntijoista katsoo, että kyseinen määrittely on direktiivin vastainen. Asiantuntijalausunnoissa asiaa on arvioitu erityisesti direktiivin 2 artiklan ja johdantokappaleen 20 näkökulmista.

Verkkolähetyksidirektiivin 2 artiklan 2 kohdan a-alakohdassa olevan edelleen lähettämistä koskevan määritelmän mukaan edelleenlähetyksellä tarkoitetaan yleisön vastaanotettavaksi tarkoitettua toisesta jäsenvaltiosta peräisin olevan alkuperäisen televisio- tai radiolähetyksen samanaikaista, muuttamatonta ja lyhentämätöntä yleisön vastaanotettavaksi tarkoitettua edelleenlähetystä, lukuun ottamatta direktiivissä 93/83/ETY määriteltyä edelleenlähetystä kaapeleitse, kun alkuperäinen lähetys tehdään johtimitse tai vapaasti etenevillä radioaalloilla, satelliittivälitys mukaan lukien mutta verkkolähetys pois lukien.

Edellä mainitun määräyksen tarkoittamalle edelleenlähetyksen määritelmälle on sen a-alakohdassa asetettu edellytykseksi, että edelleenlähetys suoritetaan muun osapuolen kuin sen lähetystoimintaa harjoittavan organisaation toimesta, jonka toimesta tai jonka valvonnassa ja vastuulla kyseinen alkuperäinen lähetys tehtiin, riippumatta tavasta, jolla edelleenlähetyksen toteuttava osapuoli saa ohjelmasignaalit lähetystoimintaa harjoittavalta organisaatiolta edelleen lähettämistä varten. Kyseisen määräyksen b-alakohdassa on edellytetty, että jos edelleenlähetys tapahtuu asetuksen (EU) 2015/2120³ 2 artiklan toisen kohdan 2 alakohdassa määritellyn internetyhteysohjelmien kautta, se tapahtuu hallinnoidussa ympäristössä.

Verkkolähetyksidirektiivin johdantokappaleen 20 mukaan oikeusvarmuuden takaamiseksi ja oikeudenhaltijoiden korkeatasoisen suojan ylläpitämiseksi on syytä säätää, että kun lähetystoimintaa harjoittavat organisaatiot lähettävät ohjelmasignaalin suoraa toiston menetelmällä ainoastaan signaalien jakelijoille, ilman että lähetystoimintaa harjoittavat organisaatiot lähettävät ohjelmansa suoraan myös yleisölle, ja kun signaalien jakelijat lähettävät ohjelmasignaalin käyttäjilleen ohjelmien katsomista tai kuuntelemista varten, katsotaan, että kyseessä on yksi ja sama

2 Asiaa koskeva kiista on vireillä korkeimmassa oikeudessa.

3 Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2015/2120 avointa internetyhteyttä koskevista toimenpiteistä ja yleispalvelusta ja käyttäjien oikeuksista sähköisten viestintäverkkojen ja -palvelujen alalla annettu direktiivin 2002/22/EY sekä verkkovierailuista yleisissä matkaviestinverkoissa unionin alueella annetun asetuksen (EU) N:o 531/2012 muuttamisesta

Valiokunnan mietintö SiVM 22/2022 vp

yleisölle välittäminen, johon sekä lähetystoimintaa harjoittavat organisaatiot että signaalien jakelijat osallistuvat omilla osuuksillaan.

Edelleenlähetysten katsotaan tapahtuvan edelleenlähettäjän toimesta, kun edelleenlähettäjä lähettää lähetysten edelleen omaan lukuunsa. Verkkolähetysdirektiivin 2 artiklan mukaan kaapeleitse tapahtuvat edelleenlähetykset rajataan artiklan mukaisen edelleen lähettämistä koskevan määrittelyn ulkopuolelle.

Valiokunta tunnistaa edelleen lähettämisen ja alkuperäisen lähettämisen määrittelemisen hankaluuden tekijänoikeuslaissa ja toisaalta kyseisen määrittelemisen tarpeen oikeusvarmuuden parantamiseksi. Hallituksen esityksen perustelut ehdotetun 25 h §:n 1 momentin lisäyksen tarpeesta ovat niukat. Opetus- ja kulttuuriministeriön valiokunnalle antaman selvityksen mukaan verkkolähetysdirektiivi ei koske alkuperäistä lähettämistä. Alkuperäiseen lähettämiseen liittyvää direktiivin 2 artiklan 2 kohdan a-alakohdassa olevaa edelleen lähettämisen määritelmää (pitäen sisälleen sanat toimesta, valvonnassa ja vastuulla) sovelletaan direktiivin mukaan vain muuhun kuin kaapeleitse tapahtuvaan edelleen lähettämiseen. Kaapeleitse tapahtuvaan edelleen lähettämiseen sovelletaan 9 artiklan mukaisesti muutettua satelliitti- ja kaapelidirektiiviä (93/83/ETY), jossa ei ole vastaavaa viittausta alkuperäiseen lähettämiseen.

Asiaa koskevat direktiivit eivät ohjaa selkeästi määrittelyn tekemistä kansallisessa lainsäädännössä. Toisaalta on huomattava, että verkkolähetysdirektiivi koskee rajat ylittävää lähetystoimintaa. Jäsenvaltioita on direktiivissä veloitettu säätämään pakollisesta kollektiivisesta hallinnoinnista, kun kyse on ETA-alueen rajat ylittävistä tv-kanavien jakelusta. Verkkolähetysdirektiivi antaa jäsenvaltiolle mahdollisuuden säätää rajat ylittämättömään toimintaan samoja sääntöjä kuin rajat ylittävään toimintaan (verkkolähetysdirektiivin 7 artikla), mutta tämä ei ole pakollista. Siten nyt ehdotetun lainmuutoksen jälkeen on mahdollista, että suoriin sopimukseen perustuva oikeuksien hankintaa koskeva käytäntö kotimaisten kanavien alkuperäiseen lähettämiseen antenni-, kaapeli- ja muissa verkoissa jatkuisi nykyisellään. Liikenne- ja viestintävaliokunta on lausunnossaan ehdottanut sääntelyratkaisua, jolla nykyinen käytäntö vahvistettaisiin 25 h §:ssä.

Sivistysvaliokunta puoltaa hallituksen esityksessä ehdotettua muotoilua 25 h §:ksi viitaten opetus- ja kulttuuriministeriön antamaan selvitykseen, jonka mukaan verkkolähetysdirektiiviin sisältyy pakollisten muutosten lisäksi kansallista liikkumavaraa, jonka käyttämisellä hallituksen esityksessä ei ole tavoiteltu merkittäviä muutoksia tv-toiminnan nykytilaan, vaan lakiehdotuksessa on pyritty teknologianeutraaliin ja mahdollistavaan lainsäädäntöön. Ministeriö kiinnittää selvityksessään huomiota siihen, että verkkolähetysdirektiivi koskee vain edelleen lähettämistä, ei alkuperäistä lähettämistä.

Sivistysvaliokunta asiantuntijakuulemisen perusteella katsoo, että ehdotettu sääntelyratkaisu ei välttämättä parhaalla mahdollisella tavalla selkeytä alkuperäisen lähettämisen ja edelleen lähettämisen määrittelyn ja siihen liittyvää tekijänoikeuskorvauksia koskevaa ongelmaa. Valiokunta pitää tärkeänä, että alkuperäisen lähettämisen ja edelleen lähettämisen määrittelemiseen liittyvät epäselvyydet selvitetään — viimeistään uudistuksen ns. kakkospaketissa — jotta niiden merkitys tekijänoikeuksien kannalta saadaan selkeytettyä. Kyseistä sääntelyä valmisteltaessa on teknologianeutraalisuuden lisäksi huolehdittava siitä, että määrittelyt muodostuvat sellaisiksi, että niillä osaltaan turvataan toimiva oikeuksien hankkiminen ja tekijöiden oikeudet kohtuullisiin korvauk-

Valiokunnan mietintö SiVM 22/2022 vp

siin sekä varmistetaan se, että sääntely ei vaaranna nykyisestäään kotimaisten televisioyhtiöiden harjoittamaa sellaista alkuperäistä lähettämistä antenni-, kaapeli- ja muissa verkoissa, johon televisioyhtiöt ovat hankkineet kaikki tarvittavat oikeudet kattavasti koko Suomen alueelle. (*Valiokunnan lausumaehdotus 1*)

Tekijänoikeuskorvausten määrä. Valiokunta painottaa tekijän oikeutta kohtuulliseen tekijänoikeuskorvauksen saamiseen. Kyseisen oikeuden toteutumista on pidetty erittäin tärkeänä myös liikenne- ja viestintävaliokunnan lausunnossa sekä valiokunnan asiantuntijakuulemisissa. Sen sijaan vastakkaisia näkökantoja on esitetty siitä, johtaako esityksen mukainen sääntelytapa (25 h §) velvollisuuteen maksaa tekijänoikeuskorvaukset kahteen kertaan, ja siitä, onko Suomessa maksettu tekijöille korvauksia edelleen lähettämisestä esimerkiksi siinä vaiheessa, kun oikeuksista on alun perin sovittu.

Asiantuntijalausunnossa sekä opetus- ja kulttuuriministeriön valiokunnalle antamassa selvityksessä on todettu, että Suomessa ei peritä kaksinkertaisia tekijänoikeuskorvauksia eikä ehdotettu 25 h § sellaista sopimustoimintaa edellyttä. Edellä mainitussa selvityksessä on todettu, että lähettäjäyrityksen sopimus oikeudenhaltijan kanssa on keskeinen, kun arvioidaan, mitä oikeuksia sille on alun perin siirtynyt ja mistä se voi sopia oman lähetystoimintansa osalta.

Sivistysvaliokunta selventää, että lakiehdotuksella ei ole tarkoitus muuttaa nykytilaa siten, että se oikeuttaisi kahdenkertaisen tekijänoikeuskorvauksen perimiseen samasta käyttöoikeudesta ja velvoittaisi sellaisen maksamiseen.

Teknologianeutraalisuus. Verkkolähetydirektiivin tarkoituksena on varmistaa edelleen lähettämistä koskevien säännösten teknologianeutraalisuus, minkä vuoksi sopimuslisenssiä koskevat säännökset 25 h §:ssä ehdotetaan muutettaviksi käytetyn teknologian suhteen neutraaleiksi poistamalla niistä sanat kaapeleitse ja johtimitse. Valiokunnan näkemyksen mukaan ehdotetut muutokset ovat perusteltuja. Ne mahdollistavat sopimisen kaikilla tekniikoilla tapahtuvasta edelleen lähettämisestä ja myös varmistavat verkkolähetydirektiivin mukaisesti sen, että ohjelmien tekijöiden ja myös alkuperäisen lähettäjäyrityksen lupa suojatun signaalin käyttöön tarvitaan edelleen lähettämiseen riippumatta siitä, mistä maasta lähetyks on peräisin.

Taloyhtiöt. Liikenne- ja viestintävaliokunnan lausunnossa sekä asiantuntijalausunnoissa on tuotu esille, että kaapeliyritykset ja taloyhtiöt tulevat vähentämään merkittävästi televisiosisällön jakelua kansalaisille, mikäli niiden nykyistä alkuperäisen lähettäjän valvonnassa ja vastuulla tapahtuvaa televisiojakelua pidetään edelleen lähettämisenä. Tämä tarkoittaa myös, että vaikka alkuperäinen lähettäjä on jo maksanut tekijöille koko Suomen osalta televisiosisältöä koskevista oikeuksista, korvauksia voitaisiin vaatia uudelleen verkkoyrityksiltä tai taloyhtiöiltä.

Sivistysvaliokunta opetus- ja kulttuuriministeriön antamaan selvitykseen viitaten toteaa, että hallituksen esityksen tarkoituksena ei ole merkittävästi muuttaa voimassa olevaa oikeustilaa, vaan saattaa direktiivin velvoitteet kansallisesti voimaan. Ministeriö on selvityksessään katsonut, että kotimaisten kanavien osalta ja ylipäättään kansallisen liikkumavaran käytössä tavoitteena on mahdollisimman vähäiset voimassa olevan lain ja oikeustilan muutokset.

Valiokunnan mietintö SiVM 22/2022 vp

Suora sopiminen ja sopimusvapaus

Ehdotetun 25 m §:n on asiantuntijalausunnossa katsottu voivan johtaa tekijänoikeuksien rajoittamiseen siten, että tekijöillä ja tuottajilla olisi nykyistä vähäisemmät oikeudet sopia oikeuksista ja korvauksista suoraan televisioyhtiöiden kanssa. Sivistysvaliokunta talousvaliokunnan lausuntoon (TaVL 43/2022 vp) yhtyen katsoo, ettei sopimusvapautta tule rajoittaa enempää kuin on välttämätöntä, ja siten esimerkiksi verkkolähetysdirektiivin täytäntöönpanoon liittyvissä säännöksissä kollektiivihallinnoinnin tulee olla ainoastaan täydentävä lisensointimuoto tilanteissa, joissa direktiivi mahdollistaa suoran sopimisen eri osapuolten välillä.

Opetus- ja kulttuuriministeriön antaman selvityksen mukaan sopimusvapaus toteutuu voimassa olevan lain ja hallituksen esityksen mukaisessa sopimuslisensoinnissa, sillä se on luonteeltaan aina suoraa sopimista täydentävä. Verkkolähetysdirektiivi edellyttää kuitenkin, että kun lähetys on peräisin toisesta ETA-maasta, luvat voidaan hankkia vain kollektiivisesti (pakollinen kollektiivinen lisensointi), joka on Suomessa toteutettu sopimuslisensoinnilla. Tällä ei vaikuteta kotimaisten kanavien edelleen lähettämiseen.

Valiokunta saamaansa selvitykseen viitaten katsoo, että käsiteltävänä oleva lakimuutos ei rajoita tekijöiden ja tuottajien nykyistä oikeutta sopia oikeuksistaan ja korvauksistaan radio- ja televisioyhtiöiden kanssa, vaan kyseinen oikeus pysyy ennallaan kotimaan sisällä tapahtuvissa lähetyksissä, mikäli luvat edelleen lähettämiseen on mahdollista saada suoraan oikeudenhaltijoilta. Koska tässä yhteydessä kyse on EU-direktiivin kansallisesta soveltamisesta, valiokunta selvennyksenä toteaa, että kollektiivihallinto on ainoastaan täydentävä lisensointimuoto, myös silloin, kun kyse on muista kuin ETA-maista peräisin olevista lähetyksistä.

Sivistysvaliokunta ehdottaa yksityiskohtaisissa perusteluissa lakiehdotuksen radio- ja televisio-ohjelmien suoraa siirtoa koskevaan säännökseen (25 m §) suoran sopimisen mahdollistavaa säännöstä.

Vaikutusten jälkiarviointi

Valiokunta pitää erittäin tärkeänä, että edellä tässä mietinnössä todetun edelleen lähettämistä ja alkuperäistä lähettämistä koskevan selvittämistarpeen lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö mahdollisimman pian arvioi ehdotetun verkkolähetysdirektiivin kansallisen sääntelyn vaikutukset kaikkien sääntelyn vaikutuspiirissä olevien eri tahojen näkökulmista. Tässä työssä eri ministeriöiden, kuten opetus- ja kulttuuriministeriön, liikenne- ja viestintäministeriön sekä työ- ja elinkeinoministeriön, välinen saumaton yhteistyö on ensiarvoisen tärkeää. (*Valiokunnan lausumaehdotus 1*)

Kyseisen selvityksen tulee tuottaa näyttöön perustuvaa tietoa, jonka perusteella sääntelyn vaikutuksia eri tahojen näkökulmista ja tasapainosta eri tahojen kesken on mahdollista arvioida ja tehdä johtopäätöksiä lainsäädännön muutostarpeista siten, että se parhaalla mahdollisella tavalla palvelee ohjelmien tuotantojen ja lähettämisen kokonaisuutta eri osapuolet huomioon ottaen. On tärkeä huomata, että radio- ja televisio-ohjelmien tuotanto ja lähettäminen muodostavat kokonaisuuden, jossa sen eri osapuolet tarvitsevat toisiaan. Yhdenkin osan toimintamahdollisuuksien heikkenys on sitä myös muille osapuolille ja lopulta kansalliselle ohjelmatuotannolle.

Valiokunnan mietintö SiVM 22/2022 vp

Verkkosisällönjakopalvelut

Yleistä

DSM-direktiivin 17 artikla ehdotetaan kansallisesti täytäntöön pantavaksi lisäämällä tekijänoikeuslakiin uusi verkkosisällönjakopalveluita koskeva 6 a luku (55 a—55 m §). Hallituksen esityksessä HE 43/2022 vp todetun mukaisesti direktiivin 17 artiklan ensisijainen tavoite on täsmentää verkkosisällönjakopalvelun tarjoajan vastuuta palvelussa saataville saatetusta tekijänoikeudella suojatusta aineistosta. Uuden sääntelyn tavoitteena on luoda entistä tasapuolisemmat toimintaedellytykset verkkosisältöpalveluiden ja verkkosisällönjakopalveluiden välillä ja varmistaa, että verkkosisällönjakopalvelujen tarjoajat eivät voi kategorisesti vedota vastuuvapaussääntelyyn ja välttyä velvollisuudesta hankkia asianmukaisia lupia tekijöiltä. Koska verkkosisällönjakopalveluiden tarjoajat hyödyntävät kaupallisesti palvelun käyttäjien palveluun tallentamia sisältöjä, on perusteltua edellyttää erityistä huolellisuutta näiltä palveluntarjoajilta sen varmistamiseksi, että palvelussa ei saateta yleisön saataville tekijänoikeutta loukkaavaa sisältöä.

Säännöksellä edistetään myös oikeudenhaltijoiden asemaa vahvistamalla heidän mahdollisuuksiaan määrätä teostensa käytöstä joko myöntämällä teoksiin käyttölupia tai kieltämällä niiden käyttö. Voimassa olevaan oikeuteen verrattuna säännöksillä varmistetaan, että tekijänoikeutta loukkaavan aineiston poistamisen lisäksi oikeudenhaltijoille tulee oikeus vaatia, että tekijänoikeutta loukkaavat aineistot myös pysyvät poissa verkkosisällönjakopalveluista.

DSM-direktiivin 17 artiklan tarkoituksena on vahvistaa myös käyttäjien asemaa, sillä verkkosisällönjakopalveluiden ja oikeudenhaltijoiden välinen yhteistyö ei saa johtaa siihen, että estetään käyttäjien sellaisten palveluun lataamien teosten ja muun suojatun aineiston saatavuus, jotka eivät loukkaa tekijänoikeutta tai lähioikeuksia. Tämä koskee myös tilanteita, joissa tällaiset teokset tai aineistot kuuluvat tekijänoikeuden rajoituksen soveltamisalaan.

Artiklan tavoitteena on varmistaa, että käyttäjien ilmaisunvapaus toteutuu kaikkialla EU:ssa siten, että perusoikeudet ovat tasapainossa. DSM-direktiivin johdantokappaleessa 70 korostetaan erityisesti sananvapauden ja taiteen vapauden ja toisaalta omistusoikeuden, mukaan lukien teollis- ja tekijänoikeudet, välistä tasapainoa.

Sivistysvaliokunta toteaa, että alkuperäinen hallituksen esitys HE 43/2022 vp annettiin ennen EU:n tuomioistuimen huhtikuussa 2022 antamaa tuomiota C-401/19 (Puolan tasavalta vs. Euroopan parlamentti ja Euroopan unionin neuvosto), jota ei näin ollen ollut mahdollista ottaa alkuuperäisen hallituksen esityksen kirjoitusvaiheessa huomioon. EU:n tuomioistuimen tuomion vaikutuksia ja johtopäätöksiä on analysoitu täydentävässä hallituksen esityksessä HE 313/2022 vp.

Käytetty terminologia

Valiokunnan asiantuntijalausunnoissa on kiinnitetty huomiota siihen, että 6 a luvun säännöksissä käytetty terminologia ei kaikilta osin vastaa DSM-direktiivin 17 artiklan terminologiaa. Esimerkiksi direktiivin 17 artiklan 1 kohdan 1 alakohdassa ilmaisu ”yleisölle pääsyn antaminen” linkitetään sekä yleisölle välittämiseen että yleisön saataviin saattamiseen. Ilmaisun ”yleisön saataviin saattaminen” kattaa kuitenkin kansallisessa sääntelyssä tekijänoikeuslain 2 §:n 3 momentin mu-

Valiokunnan mietintö SiVM 22/2022 vp

kaisesti myös muita asioita kuin mitä direktiivissä on tarkoitettu. Direktiivin sanatarkan säännöksen sisällyttäminen tekijänoikeuslain 55 b §:n piiriin johtaisi näin ollen lain sisäiseen epäjohtonmukaisuuteen ja siitä mahdollisesti seuraaviin tulkintaongelmiin.

Hallituksen esitys lähtee direktiivin mukaisesti siitä, että palveluntarjoaja suorittaa tekijänoikeudellisesti merkittävän teon, kun se välittää yleisölle ne teokset, joita palvelun käyttäjä on palveluun ladannut. Palveluntarjoajan vastuu alkaa, kun kyseiset teokset välitetään yleisölle. Tällä tavalla yleisö saa pääsyn palveluun ladattuihin teoksiin. Tekijänoikeuslain mukaan 17 artiklassa mainittu yleisölle välittäminen tapahtuu, kun yleisöön kuuluvilla henkilöillä on mahdollisuus saada teos saataviinsa itse valitsemastaan paikasta ja itse valitsemanaan aikana.

Asiantuntijalausunnossa on huomautettu, että lakiehdotuksessa säädetään tallentamisesta, kun taas direktiivissä säädetään yleisölle pääsyn antamisesta. Opetus- ja kulttuuriministeriöltä saadun selvityksen mukaan ajatuksena on, että kun teos välitetään pyynnöstä yleisölle, tapahtuu aina tallentaminen, jonka katsotaan kuuluvan yleisölle välittämiseen. Yleisölle välittämisen käsitettä ei ole säännelty yksityiskohtaisesti DSM-direktiivissä eikä ehdotetussa 6 a luvussa, vaan tietoyhteiskuntadirektiivissä, jonka kansalliseen täytäntöönpanoon liittyy hallituksen esitys laeiksi tekijänoikeuslain ja rikoslain 49 luvun muuttamisesta (HE 28/2004 vp). Yleisölle välittämistä koskevat säännökset löytyvät siksi jo voimassa olevan tekijänoikeuslain 2 §:stä.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan 55 b §:n sanamuoto vastaa olemassa olevan tietoyhteiskuntadirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä valittua sanamuotoa ja on siten sisällöllisesti sama yleisölle välittäminen kuin nyt täytäntöön pantavan DSM-direktiivin 17 artiklan 1 kohdan mukainen oikeus. Ehdotettu sanamuoto on sopusoinnussa sekä voimassa olevan tekijänoikeuslain, tietoyhteiskuntadirektiivin että nyt täytäntöön pantavan DSM-direktiivin sisällöllisen veloitteen kanssa.

Hallituksen esityksessä palveluntarjoajalle esitetään vastuuta hankkia lupa tilanteessa, jossa palveluntarjoaja ei itse lataa teoksia palveluun vaan ainoastaan antaa yleisölle niihin pääsyn. Tämä on pyynnöstä tapahtuvaa yleisölle välittämistä sekä teosten että lähioikeuksilla suojatun sisällön osalta. Opetus- ja kulttuuriministeriöstä saadun selvityksen mukaan ei tämän vuoksi ole perusteltua säätää, että velvollisuus hankkia lupa koskisi muuta kuin pyynnöstä tapahtuvaa yleisölle välittämistä. Palveluntarjoaja on pääsäännön mukaan aina vastuussa omista toimistaan, jos se saattaa teoksia yleisön saataviin tekijänoikeuslain 2 §:n 3 momentin mukaisesti. Jos palvelun käyttäjä striimaa liveä sisältöä omalle kanavalleen, on silti kyseessä pyynnöstä tapahtuva yleisölle välittäminen, josta palveluntarjoaja vastaa.

Hallituksen esityksestä puuttuvat 55 c §:n 3 momentin perustelut

Asiantuntijalausunnossa on tuotu esiin, ettei alkuperäiseen hallituksen esitykseen sisälly palveluntarjoajan vastuuta ja vastuuvapautta koskevan 55 c §:n 3 momentin yksityiskohtaisia perusteluja. Säännöksen mukaan ”Jos palveluntarjoaja estää 1 momentin 2 kohdan mukaisesti pääsyn teokseen tai poistaa teoksen 1 momentin 3 kohdan mukaisesti, palveluntarjoajan on ilmoitettava tästä viipymättä palvelun käyttäjälle.”

Valiokunnan mietintö SiVM 22/2022 vp

Opetus- ja kulttuuriministeriö on esittänyt sivistysvaliokunnalle mainitun säännöksen osalta seuraavat perustelut: Pykälän 3 momentissa ehdotetaan palveluntarjoajalle velvollisuutta ilmoittaa palvelun käyttäjälle, jos palveluun ladattu sisältö on ennakolta estetty tai poistettu. Palvelun käyttäjän intressissä on tietää, onko teos poistettu palvelusta ja mitä teosta estopäätös koskee. Palveluun ladattuun sisältöön voi sisältyä monenlaista sisältöä, jonka oikeudet kuuluvat kolmannelle osapuolelle. Näin palvelun käyttäjä voi tarvittaessa vaatia 55 h §:n mukaisesti ennakkollisen eston oikaisua tai valittaa siitä, jotta palveluntarjoaja päästäisi sisällön tai palauttaisi sen yleisön saataviin. Ehdotetun 55 c §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettujen merkityksellisten ja tarvittavien tietojen ovat tieto teoksesta ja sen tekijästä sekä tieto ilmoituksen tekijästä.

Sananvapauden huomioiminen ja perusoikeuksien tasapaino

Perustuslakivaliokunta on alkuperäisestä hallituksen esityksestä antamassaan lausunnossa PeVL 58/2022 vp katsonut, että 6 a luvun sääntelyä tulisi muuttaa DSM-direktiivin mahdollistaman liikkumavaran puitteissa niin, että sananvapaus otetaan siinä paremmin huomioon ja että eri perusoikeuksien välinen tasapaino toteutuu esityksessä HE 43/2022 vp ehdotettua paremmin.

Ehdotetun 6 a luvun sääntelyn ei perustuslakivaliokunnan (PeVL 58/2022 vp) käsityksen mukaan tulisi soveltua sellaisiin tilanteisiin, joissa sisällönjakopalvelun käyttäjä tallentaa ja saattaa yleisön saataville esimerkiksi videosisältöjä, joissa kuuluu sattumalta myös jokin videota otettaessa soinnut tekijänoikeuden suojaa nauttiva musiikkiteos ja joissa teos siten sisältyy satunnaisesti ja toisarvoisesti muuhun materiaaliin. Perustuslakivaliokunnan lausunnon jälkeen annetussa täydentävässä hallituksen esityksessä on todettu, että teoksen satunnaista sisällyttämistä koskeva tekijänoikeuden rajoitus ei kuulu DSM-direktiivin toimeenpanon alaan, joten tätä koskevaa ehdotusta ei ole sisällytetty täydentävään hallituksen esitykseen.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan PeVL 58/2022 vp korostanut lisäksi perusoikeuksien välisen tasapainon kannalta teosten laillista käyttöä palveluissa koskevan sääntelyn merkitystä. Perustuslakivaliokunnan mielestä alkuperäisessä hallituksen esityksessä ehdotetun 55 e §:n 1 momentin viimeinen virke ja sille esitetyt perustelut voivat kuitenkin olla omiaan aiheuttamaan sekaannusta laillisen käytön laajuudesta, joten valiokunta on esittänyt harkittavaksi virkkeen poistamista.

Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt alkuperäisen hallituksen esityksen osalta huomiota myös erityisesti tekijänoikeuslain 55 f §:ään ehdotettuun sääntelyyn, jonka mukaan palveluntarjoajalla on oltava käytännöt, joilla varmistetaan, etteivät palveluntarjoajan toteuttamat 55 c §:n 1 momentissa tarkoitettujen toimenpiteiden estä teosten laillista välittämistä yleisölle. Automaattisia estämiskeinoja on alkuperäiseen hallituksen esitykseen HE 43/2022 vp sisältyvän 55 f §:n mukaan mahdollista käyttää vain silloin, kun on suurella todennäköisyydellä oletettavissa, että kysymys on tekijän oikeuksia loukkaavasta suojatun teoksen välittämisestä yleisölle. Perustuslakivaliokunta on katsonut, että edellytyksiä automaattisten estämiskeinojen käytölle 55 f §:ssä tulee tiukentaa.

Täydentävässä hallituksen esityksessä on perustuslakivaliokunnan lausunnon PeVL 58/2022 vp perusteella täsmennetty 55 e ja 55 f §:n sanamuotoja. Perustuslakivaliokunta on täydentävästä esityksestä antamassaan lausunnossa (PeVL 85/2022 vp) todennut, että ehdotettu 6 a luvun sääntely täyttää perustuslakivaliokunnan aikaisemmassa lausunnossa asetetut vähimmäisvaatimukset.

Valiokunnan mietintö SiVM 22/2022 vp

set. Perustuslakivaliokunta on kuitenkin katsonut, että 6 a luvun sääntelyä olisi vielä syytä direktiivin sallimissa rajoissa täydentää esimerkiksi säännöksellä, jolla nimenomaisesti kielletään sellainen suodatinjärjestelmä tai palveluntarjoajan muut käytännöt ja menettelyt, jotka eivät riittävästi erota toisistaan laillista ja laitonta sisältöä. Lisäksi lakiehdotusta olisi perustuslakivaliokunnan mukaan syytä täydentää lain soveltamista ohjaavalla säännöksellä, jossa rajoitetaan puuttuminen sananvapauteen ja tiedonvälityksen vapauteen vain siihen, mikä on välttämätöntä ottaen huomioon sananvapauden merkitys kansanvaltaisessa oikeusvaltiossa sekä tarve oikeudenmukaiseen tasapainoon eri oikeuksien välillä.

Ennakollinen suodattaminen

Edellä todetun mukaisesti DSM-direktiivin 17 artiklan mukaisen sääntelyn lähtökohta on, että palveluntarjoajien on hankittava oikeudenhaltijoilta lupa tekijänoikeudella suojattujen teosten ja muiden suojankohteiden välittämiseen yleisölle. Tästä säädetään ehdotetun lain 55 b §:n 2 momentissa. Jos lupaa ei ole saatu, on teokset ja muut tekijänoikeudella suojatut aineistot, joista oikeudenhaltijat ovat antaneet palveluntarjoajalle merkitykselliset ja tarvittavat tiedot, estettävä ennakolta niin, etteivät ne tule yleisön saataviin. Palveluntarjoajien on toisaalta myös varmistettava, ettei laillista käyttöä estetä, kun ennakollista suodatusta tehdään yhteistyössä tekijöiden kanssa niiden toimittamien tietojen perusteella. Laillisella käytöllä tarkoitetaan laissa säädettyjen rajoitussäännösten mukaista käyttöä ja käyttöä, johon lupa on jo saatu, sekä sellaisen teoksen käyttöä, joka ei ole tekijänoikeudella suojattu.

Direktiivin 17 artiklan 4 kohdassa säädetään edellytyksistä, joiden perusteella verkkosisällönjakopalvelujen tarjoajat vapautuvat vastuusta tekijänoikeudella suojattujen teosten ja muun suojatun aineiston luvattomasta yleisölle saataville saattamisesta. Yhtenä edellytyksenä on, että palveluntarjoajat voivat osoittaa toteuttaneensa parhaansa mukaan toimia estääkseen niiden tulevat latauksot palveluun. Artiklan 5 kohdassa säädetään seikoista, jotka on ainakin otettava huomioon velvoitteiden noudattamista arvioitaessa. Direktiivin 17 artiklan 4 ja 5 kohtaan perustuva sääntely sisältyy lakiehdotuksen 55 c §:ään.

Sivistysvaliokunta toteaa, että palveluntarjoajan on 55 c §:n 2 momentin velvoitteen täyttämiseksi käytettävä sellaisia teknologioita tai muita käytäntöjä tai menettelyitä, jotka parhaalla mahdollisella tavalla kykenevät tunnistamaan laillisen käytön tilanteet. Valiokunta korostaa perustuslakivaliokunnan tavoin, että palvelun käyttäjän sananvapauden toteutumista ei saa rajoittaa enemmän kuin on välttämätöntä. Tämä tarkoittaa mm. sitä, että sisältöä ladattaessa käyttäjän on voitava vedota johonkin rajoitussäännöksen käyttöön tai siihen, että sisältö ei ole tekijänoikeuden suojaamaa tai että sisällön käytölle on tekijän lupa (mukaan lukien avoimet käyttöluvut kuten esim. Creative Commons).

Opetus- ja kulttuuriministeriö ei ole pitänyt perusteltuna lisätä tekijänoikeuslakiin perustuslakivaliokunnan esittämää säännöstä, jossa nimenomaisesti kielletään suodatinjärjestelmä ja palvelun tarjoajan muut käytännöt ja menettelyt, jotka eivät riittävästi erota toisistaan laillista ja laitonta sisältöä. Ministeriön näkemyksen mukaan automaattista suodatusta ei ole syytä mainita 6 a luvun säännöksissä, koska sitä ei nimenomaisesti mainita DSM-direktiivissä. Ministeriö on arvioinut, että uusien reunaehtojen asettaminen vaarantaisi tavoitteen oikeudenhaltijoiden luvan tai kiellon ensisijaisuudesta ja että tällaisen lisäkritereiden asettaminen ei ole DSM-direktiivin ja EU:n

Valiokunnan mietintö SiVM 22/2022 vp

tuomioistuimen tuomion C-401/19 valossa mahdollista. EU-sääntely jättää palveluntarjoajan valittaviksi ne teknologiat, jotka se ottaa käyttöön vastuujärjestelmän toteuttamiseksi, joten palveluntarjoajille on annettu elinkeinovapauden toteutumisen edellyttämää liikkumavaraa velvoitteiden täyttämiseksi. Mahdollisen tarkemman sääntelyn tarve jää ministeriön näkemyksen mukaan riippumaan EU-tasolla syntyvästä harmonisoivasta oikeuskäytännöstä ja myöhemmistä komission mahdollisista 17 artiklan 4 kohtaa koskevista täydentävistä ohjeistuksista.

Sivistysvaliokunta korostaa, että sananvapauden toteutumisen varmistamiseksi verkkosisällönjakopalveluntarjoajalla ei saa olla sellaista suodatinjärjestelmää tai muita käytäntöjä ja menettelyjä, jotka eivät riittävästi erota toisistaan laillista ja laitonta sisältöä. Tämän linjauksen voidaan katsoa olevan käytännössä sisäänkirjoitettuna ehdotettuihin 55 e §:n 1 momenttiin ja 55 f §:n 1 momenttiin. Mainituilla säännöksillä palveluntarjoaja tosiasiallisesti kielletään estämästä tekijänoikeutta loukkaamattoman, laillisen materiaalin saatavuus ja käyttö. Tämä ei ole mahdollista, mikäli suodatusjärjestelmä ei toimi asianmukaisesti. Käytettävän teknologian on näin ollen kyettävä tunnistamaan laillisen ja laittoman ero riittävällä tavalla, ja se voi tapahtua tunnisteiden ja sisällöntunnistusteknologian yhdistelmiä hyödyntämällä.

Nykyiset teknologiset järjestelmät eivät saadun selvityksen mukaan vielä tue asianmukaisesti teosten, tekijöiden ja oikeuksien tunnistamista, mutta teknologia kehittyy nopeasti. Hallituksen esityksessä kannustetaan tekijöitä, oikeudenhaltijoita ja palveluntarjoajia kehittämään teknologiaa niin, ettei yksikään teos pääse yleisön saataviin ilman pysyviä ja yhteinen toimivia tunnisteita. Tämä on osa tekijänoikeusinfrastruktuurin kehittämistä.

Sivistysvaliokunta yhtyy perustuslakivaliokunnan näkemykseen siitä, että ehdotetun sääntelyn tulkinta- ja soveltamiskäytäntöä on tarpeen seurata tarkasti erityisesti perusoikeuksien tasapainottamisen kannalta ja että seurannassa mahdollisesti havaittuihin epäkohtiin tulee puuttua viipymättä ryhtymällä tarvittaviin lainsäädännön muutost toimiin EU-oikeuden mahdollistamissa puitteissa. (*Valiokunnan lausumaehdotus 1*)

Tekijän velvollisuus maksaa hyvitystä

Ehdotetun 55 j §:n mukaan palveluntarjoajalla ja palvelun käyttäjällä on oikeus saada tekijältä kohtuullinen hyvitys teoksen perusteettomasta estosta tai poistosta ilman tekijänoikeuslakiin perustuvaa syytä. Velvollisuus maksaa hyvitys on tuottamuksesta riippumaton eli maksuvelvollisuus voi syntyä, vaikka oikeudenhaltija olisi tehnyt esto- tai poistopyynnön vilpittömässä mielessä. Ehdotetusta pykälästä on esitetty valiokunnan asiantuntijalausunnoissa vahvoja kannanottoja sekä säännöksen puolesta että sitä vastaan.

Opetus- ja kulttuuriministeriön selvityksen mukaan säännöksen tavoitteena on ennakolta vähentää riskiä perusteettomille esto- tai poistopyynnöille ja laillisen käytön estämiselle. Hyvitysmekanismin on näin ollen tarkoitettu toimivan kannustimena varmistaa, että tekijöiden esto- ja poistopyynnöille on olemassa asialliset perusteet. Ehdotettu hyvitysmekanismi voidaan kuitenkin asiantuntijalausunnossa todetun mukaisesti nähdä ennemminkin rangaistuksenluonteisena seurauksena, jonka käytännön vaikutus saattaisi olla ennalta ehkäisevä toisin kuin on tarkoitettu. Säännöksen on arvioitu johtavan siihen, että oikeudenhaltija ei hyvitysvastuun pelossa välttämättä uskalla valvoa oikeuksiaan.

Valiokunnan mietintö SiVM 22/2022 vp

Liikenne- ja viestintävaliokunta on todennut antamassaan lausunnossa, että lakiehdotuksen 55 k §:n 3 momentin mukaan ”palvelun käyttäjällä ja palveluntarjoajalla on oikeus nostaa kanne tekijää vastaan suojatun teoksen saannin estämistä tai teoksen poistamista koskevan oikeudettoman pyynnön aiheuttamasta vahingosta”. Kun käyttäjälle ja palveluntarjoajalle on näin turvattu mahdollisuus saada vahingonkorvausta tekijältä, jää epäselväksi, mitä vahingonkorvauksen lisäksi olisi tarkoitus hyvittää. Liikenne- ja viestintävaliokunta on näin ollen esittänyt sivistysvaliokunnalle, että 55 j §:n 1 momentin säännös poistetaan.

Tekijänoikeuslain 57 §:n 1 momentissa säädetään nykyisin kohtuullisen hyvityksen suorittamisesta, eikä saman käsitteen sisällyttäminen lakiin eri asiayhteydessä ole sivistysvaliokunnan näkemyksen mukaan tarkoituksenmukaista. Lisäksi sivistysvaliokunta toteaa, että ehdotettu 55 j § ei perustu DSM-direktiiviin, joten kohtuullista hyvitystä koskeva säännös ei ole tarpeellinen direktiivin täytäntöönpanon kannalta. Näin ollen sivistysvaliokunta yhtyy liikenne- ja viestintävaliokunnan kantaan ja ehdottaa 55 j §:n poistamista ehdotetun 6 a luvun säännöksistä.

Eräitä muita DSM-direktiiviin perustuvaan sääntelyyn liittyviä näkökohtia

Tekstin- ja tiedonloughinta tieteellistä tutkimusta varten

Tekijänoikeuslain 13 b §:ssä ehdotetaan säädettäväksi teosten kappaleiden valmistamisesta tekstin- ja tiedonloughintaa varten. Perustuslakivaliokunta piti alkuperäisestä hallituksen esityksestä antamassaan lausunnossa edellytyksenä tavallisen lain säätämismääräyksen käyttämiselle, että tekstin- ja tiedonloughintaa varten valmistettujen teoksen kappaleiden säilyttämistarkoitusta 13 b §:n 2 momentissa laajennetaan (PeVL 58/2022 vp, kappale 20). Täydentävässä hallituksen esityksessä 13 b §:n 2 momenttia on ehdotettu muutettavaksi siten, että tieteellisessä tutkimuksessa tapahtuvaa tekstin- ja tiedonloughintaa varten valmistettuja teoksen kappaleita saa säilyttää paitsi tutkimustulosten todentamiseen myös myöhemmin tapahtuvaa tieteellistä tutkimusta varten. Momentin sanamuotoa ehdotetaan perustelujen mukaan muutettavaksi lähemmäksi direktiivin sanamuotoa.

Perustuslakivaliokunta on todennut lausunnossaan PeVL 85/2022 vp, että täydentävässä hallituksen esityksessä ehdotettu säännös täyttää valiokunnan aikaisemmassa lausunnossa asetetun edellytyksen tiedonloughintaa varten valmistettujen teosten kappaleiden säilyttämistarkoituksen laajentamisesta.

Sivistysvaliokunnan asiantuntijalausunnossa täydentävään hallituksen esitykseen sisältyvä 13 b §:n 2 momentti on nähty edelleen hieman ongelmallisena siltä osin, että säännös rajaa tieteellisen tutkimuksen tiedonloughinnan vain tutkimusorganisaatioihin ja kulttuuriperintölaitoksiin. Tutkijat luonnollisina henkilöinä sekä muut organisaatiot on tällöin rajattu poikkeuksen ulkopuolelle. Tämän vuoksi valiokunnalle on esitetty säännöksen 2 momentin muuttamista yleisempään muotoon siten, että poikkeus kohdistuisi yleisesti tieteelliseen tutkimukseen.

Sivistysvaliokunta toteaa, että 13 b §:n 2 momentin säännöksillä pannaan täytäntöön DSM-direktiivin 3 artikla, jossa poikkeus kohdistetaan nimenomaisesti tutkimusorganisaatioihin ja kulttuuriperintölaitoksiin. Säännöksen tulkintaa ohjaa DSM-direktiivin johdantokappale 11, jonka mukaan ”Unionin nykyisessä tutkimuspolitiikassa yliopistoja ja tutkimuslaitoksia kannustetaan yh-

Valiokunnan mietintö SiVM 22/2022 vp

teistyöhön yksityisen sektorin kanssa, joten sen mukaisesti tutkimusorganisaatioiden olisi myös oltava oikeutettuja tällaiseen poikkeukseen silloin, kun niiden tutkimustoimintaa harjoitetaan julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuden puitteissa. Tutkimusorganisaatioiden ja kulttuuriperintölaitosten olisi edelleenkin oltava oikeutettuja poikkeukseen, mutta niiden olisi niin ikään voitava käyttää yksityisiä kumppaneitaan tekstin- ja tiedonlouhinnan suorittamisessa, myös niiden teknisiä välineitä käyttämällä.”

Saadun selvityksen perusteella sivistysvaliokunta ei ehdota muutoksia ehdotettuun 13 b §:n muotoiluun.

Teosten käyttäminen opetuksen havainnollistamisessa

Oikeus korvaukseen sekä nuotit ja koulutusmarkkinoille suunnatut teokset. Perustuslakivaliokunta on lakiehdotuksen opetusta koskevia tekijänoikeuksien rajoitussäännöksiä tarkastellessaan todennut, että alkuperäisen hallituksen esityksen perusteella on jäänyt epäselväksi, miten DSM-direktiivin mahdollistaman kansallisen liikkumavaran käyttämisessä on huomioitu eri perusoikeudet. Perustuslakivaliokunta on kehottanut sivistysvaliokuntaa tarkastelemaan sääntelyä tältä kannalta ja muuttamaan sääntelyä sivistykselliset oikeudet huomioon ottavaksi, jos se on direktiivin puitteissa mahdollista (PeVL 58/2022 vp, kappale 22).

Opetusta koskevan tekijänoikeuden rajoituksen osalta täydentävän hallituksen esityksen peruslähtökohtana on sivistyksellisten intressien toteuttaminen kollektiivisen lisensioinnin kautta alkuperäisessä esityksessä ehdotetuin tavoin. Täydentävässä esityksessä on näiltä osin pyritty vastaamaan perustuslakivaliokunnan kritiikkiin ensinnäkin saattamalla nuotit ja koulutusmarkkinoille suunnatut opetusmateriaalit rajoituksen piiriin, joten mainittujen aineistojen käyttäminen opetuksen havainnollistamiseen on siten ehdotetun 14 a §:n 1 momentin edellytysten täytyessä sallittua. Toinen perustuslakivaliokunnan lausunnosta johtuva muutos hallituksen esitykseen on poistaa säännösehdotus tekijän oikeudesta korvaukseen silloin, kun kollektiivista lisenssiä tai muuta käyttöilupaa, joka kattaa opetustoiminnassa tarpeellisen teoksen käytön, ei ole lainkaan tarjolla tai helposti saatavilla.

Edellä mainittujen asioiden osalta sivistysvaliokunta yhtyy perustuslakivaliokunnan näkemykseen siitä, että täydentävässä esityksessä ehdotetut säännösmuutokset ovat myönteisiä sivistyksellisten oikeuksien kannalta. Lisäksi on huomattava, että DSM-direktiivin 5 artiklan sanamuodon mukaan nuotit ja koulutusmarkkinoille suunnatut teokset voidaan sulkea direktiivin edellyttämän poikkeuksen tai rajoituksen ulkopuolelle vain sillä edellytyksellä, että soveltuvia lisenssejä on helposti saatavilla. Siten mainittujen materiaalien kategorinen sulkeminen rajoituksen ulkopuolelle olisi vastoin DSM-direktiivin sanamuotoa.

Opetus- ja kulttuuriministeriön antaman selvityksen mukaan korvausoikeutta ei ole Suomessa voimassa olevassa laissa, sillä teosten käyttö opetuksessa on luokkahuonekäyttöä lukuun ottamatta perustunut sopimiseen. Sama sopimusmalli ja mahdollisuus saada korvausta teosten hyödyntämisestä opetuksessa säilyy, mutta sitä täydentämään ehdotetaan rajoitusta. Edellä mainitun selvityksen mukaan korvausoikeutta ei tule olla, koska kyse on direktiivin tarkoittamasta rajatusta käytöstä.

Valiokunnan mietintö SiVM 22/2022 vp

Valiokunta yhtyy täydentävässä hallituksen esityksessä ehdotettuun ratkaisuun poistaa edellä mainittu korvausoikeutta koskeva säännös nykytila säilyttäen.

Ehdotetun 14 a §:n suhde opetuksen julkisuuteen. DSM-direktiivin 5 artiklan mukaan teosten ja muun suojatun aineiston käyttöä koskeva tekijänoikeuden rajoituksesta säättäminen opetuksen havainnollistamiseksi edellyttää, että teosten käyttö tapahtuu oppilaitoksen vastuulla sen tiloissa tai muissa paikoissa suojatussa sähköisessä ympäristössä, johon ainoastaan oppilaitoksen oppilailta tai opiskelijoilla ja opetushenkilöstöllä on pääsy. Edellä mainittu 5 artikla koskee digitaalista ja rajat ylittävää opetustoimintaa.

Ehdotettu 14 a §:n rajoitussäännös, eli opetuksen järjestämisen näkökulmasta julkistetun teoksen hyödyntämismahdollisuus opetuksen havainnollistamisessa, on rajattu koskemaan teoksen käyttöä tietyille rajatulle henkilöpiirille tarkoitettussa tilanteessa tai suojatussa sähköisessä ympäristössä. Säännösehdotus on DSM-direktiivin 5 artiklaa laajempi, koska se ulottuu kaikkeen, ei vain digitaaliseen ja rajat ylittävään, opetukseen. Hallituksen esityksen HE 43/2022 vp perustelujen (s. 84) mukaan ehdotettu säännös perustuu muilta kuin DSM-direktiivin 5 artiklaa koskevilta osin tietoyhteiskuntadirektiivin 5 artiklan 3 kohdan a alakohtaan. Kyseisessä alakohdassa ei edellytetä sitä, että tekijänoikeuden rajoituksen edellytyksenä on teoksen hyödyntäminen tietyssä henkilöpiirissä.

Perustuslakivaliokunnan (PeVL 85/2022 vp) käsityksen mukaan lakiehdotuksessa käytetty ilmaisu teoksen käytöstä ”tietyille rajatulle henkilöpiirille tarkoitettussa tilanteessa” voi olla omiaan johtamaan tulkintaan siitä, että opetus ja koulutus käytännössä rajautuvat sääntelyn soveltamisalan ulkopuolelle. Perustuslakivaliokunnan mielestä sivistysvaliokunnan tulee vielä huolellisesti tarkastella, missä määrin nyt voimaan saatettavan DSM-direktiivin sanamuoto mahdollistaa opetuksen ja koulutuksen laajemman sisällyttämisen 14 a §:n sääntelyn piiriin, ja muuttaa sääntelyä tämän mukaisesti. Kyseiseen asiaan on kiinnitetty huomiota myös sivistysvaliokunnan saamissa asiantuntijalausunnoissa.

Nyt käsiteltävinä olevissa hallituksen esityksissä ei ole analysoitu ehdotuksen vaikutuksia koulutusta koskevan lainsäädännön opetuksen julkisuutta koskeviin säännöksiin. Yliopistolain (558/2009) 6 §:n 2 momentin, ammattikorkeakoululain (932/2014) 9 §:n 2 momentin, lukiolain (714/2018) 17 §:n, ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017) 68 §:n ja perusopetuslain (628/1998) 19 §:n mukaan opetus on julkista. Säännösten mukaan yleisön pääsyä opetusta seuraamaan voidaan rajoittaa vain perustellusta syystä. Opetuksen seuraaminen ei oikeuta osallistumaan opetukseen, vaan ainoastaan seuraamaan sitä. Edellä todetun vuoksi sivistyksellisten oikeuksien kannalta on arvioitava esimerkiksi sitä, mitä ehdotetun 14 a §:n tietyille rajatulle henkilöpiirille tarkoitettu tilanne tarkoittaa suhteessa opetuksen julkisuudesta näissä yhteyksissä pääsäännöksi säädettyyn.

Opetus- ja kulttuuriministeriön antaman selvityksen mukaan ehdotetulla säännöksellä mahdollistetaan opetuksen järjestäjälle vapaus toteuttaa opetusta sen tavoitteiden mukaisesti ja sitä tukevan teknologian monipuolisella hyödyntämisellä. Valiokunta toteaa, että on selvää, että digitaalisen ja rajat ylittävän opetuksen osalta DSM-direktiivin 5 artiklan sanamuodosta ei voida poiketa kansallisessa sääntelyssä, vaikka kyseisen artiklan soveltaminen yhdessä kansallista koulutusta koskevan lainsäädännön kanssa ei ole ongelmatonta. Toisaalta käytännön opetuksen järjestä-

Valiokunnan mietintö SiVM 22/2022 vp

misessä voi olla hankala tehdä eroa digitaalisen ja rajat ylittävän opetuksen sekä muun opetuksen välillä, minkä vuoksi tekijänoikeuslain määritelmä on hankala muotoilla siten, että se rajattaisiin vain digitaaliseen ja rajat ylittävään opetukseen ja olisi yhteneväinen koulutusta koskevien säännösten kanssa. Valiokunta painottaa, että ehdotetulla tekijänoikeuslain 14 a §:n säännöksellä ei ole tarkoitus muuttaa koulutusta koskevan lainsäädännön opetuksen julkisuutta koskevaa sääntelyä ja sen käytännön soveltamista.

Käyttöluvan olemassaolon selvittäminen. Opetusta koskevassa tekijänoikeuksien rajoitussäännöksessä tukeutumisen kollektiiviseen lisensointiin on asiantuntijakuulemisessa todettu aiheuttavan opettajille tarpeen selvittää, onko materiaalin käyttämistä varten tarjolla tai helposti saatavilla sopimuslisenssi tai muu käyttöluva. Kyseinen edellytys johtaa tarpeeseen selvittää opetuksessa yksittäistenkin teosten osalta, kuuluvatko ne jonkin olemassa olevan sopimuslisenssin piiriin tai olisiko ja millä ehdoilla muu käyttöluva saatavilla.

Asian selvittäminen edellyttää tietoa oikeudenhaltijasta, sisältöä koskevasta mahdollisesta käyttöluvasta ja sen ehdoista sekä käyttöluvun helposta saatavilla olostai siitä, onko lupia tarjolla. Opetus- ja kulttuuriministeriö on valiokunnalle antamassaan selvityksessä todennut, että ehdotettu 14 a § ei tule aiheuttamaan opettajille lisätyötä. Ministeriö toteaa, että lupien saatavilla olostai tiedotetaan jo nykyisin ja että säännöksessä tarkoitettujen teosten käyttö opetuksen havainnollistamiseen saa tapahtua joko sopimukseen perustuen tai rajoitussäännöksen nojalla ja siten oikeudenhaltijoiden vastuulla on tiedottaa saatavilla olevista luvista ja myös varmistaa, että ne vastaavat oppilaitosten tarpeita. Oppilaitoksen vastuulla on hankkia opetustoiminnassa tarvittavat luvat teosten käyttämiseen. Valiokunta pitää tarpeellisena, että opetus- ja kulttuuriministeriö seuraa ja arvioi ehdotetun sääntelyn toimivuutta opetuskäytännössä sekä oikeudenhaltijoiden, opettajien ja oppilaitosten näkökulmista ja sen perusteella valmistelee tarvittavat säädösmuutosesitykset. (*Valiokunnan lausumaehdotus 2*)

Teosten käyttö korkeakouluopetuksessa ja tutkimuksessa. Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on kiinnitetty huomiota julkistettujen teosten käyttämiseen opetuksen ja tutkimuksen havainnollistamisessa. Perusopetuksessa ja toisen asteen koulutuksessa opetuskäytön sopimuslisenssi on neuvoteltu ja maksettu valtion toimesta, mutta korkeakouluissa kukin yliopisto tai ammattikorkeakoulu sopii itse mahdollisesta sopimuslisenssikäytöstään ja myös maksaa käytön itse, jolloin sopimuslisenssimaksut vaikuttavat suoraan yliopiston ja korkeakoulun resursseihin.

Valiokunta yhtyy asiantuntijalausunnossa esitettyyn huomioon siitä, että tieteen, taiteen ja ylimmän opetuksen vapautta ei ole kyetty riittävästi huomioimaan yliopisto- ja korkeakouluopetuksen tekijänoikeussääntelyssä. Korkeakoulutasoinen opetus on huomioitu tekijänoikeuslaissa, mutta vain tekijänoikeuslain 21 §:n 3 momentissa, jonka mukaan elokuvateoksen julkisesta esittämisestä korkeakoulutasoinen elokuvaopetuksen yhteydessä säädetään 16 c §:ssä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on alkuperäisen hallituksen esityksen yhteydessä todennut lausuntokierroksen osoittaneen, että osa hallituksen esityksen luonnokseen sisällytyneistä kansalliselta pohjalta tehdyistä muutosehdotuksista edellyttää vielä jatkovalmistelua. Valiokunta pitää erittäin myönteisenä, että ministeriö on päättänyt ryhtyä arvioimaan tekijänoikeuslainsäädännön toimivuutta muun muassa teosten opetus- ja tutkimuskäytön kannalta osana ns. tekijänoikeuslain

Valiokunnan mietintö SiVM 22/2022 vp

uudistuksen kakkospaketin valmistelua. On tärkeää, että kyseinen valmistelu aloitetaan viipymättä. (*Valiokunnan lausumaehdotus 2*)

Kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten käyttäminen eräissä tilanteissa

Sääntelyä teosten käyttämisestä kulttuuriperintölaitoksissa eli arkistoissa, yleisölle avoimissa kirjastoissa ja museoissa ehdotetaan täydennettäväksi tekijänoikeuslain 16 g—16 j §:ssä. Ehdotetun 16 g ja 16 h §:n mukainen teosten käyttö sellaisen teoksen osalta, joka ei ole koskaan ollut kaupallisessa jakelussa, on mahdollista vasta viisi vuotta sen jälkeen, kun teos on sisällytetty laitoksen kokoelmaan. Uniikkien teosten osalta aikaraja on 16 h §:ssä kiinnitetty tekijän elinaikaan.

Osa lausunnonantajista on pitänyt ehdotettuja määräaikoja liian pitkinä. Niiden aineistojen, jotka eivät ole koskaan olleet kaupallisessa jakelussa, käyttö viivästyy lausunnonantajien näkemyksen mukaan perusteettomasti vähintään viisi vuotta. Lisäksi yksittäiskappaleiden osalta käyttöoikeus riippuu tekijän kuolemasta, jonka selvittäminen ei ole aina yksinkertaista. Kun otetaan huomioon, että osaa teoksista ei ole alun perin luotu eikä hyödynnetty ansaintatarkoituksessa, on tilanne katsottu kohtuuttomaksi.

Sivistysvaliokunta toteaa, että DSM-direktiivissä ei säädetä 16 g ja 16 h §:iin sisältyvistä aikarajoista, vaan sääntely on jätetty tältä osin kansallisen liikkumavaran piiriin. Direktiivin reunaehto aikarajoille on, että ”vaatimuksissa ei saa ylittää sitä, mikä on tarpeen ja kohtuullista”. Hallituksen esityksessä on todettu, että säätämällä viiden vuoden määräajasta pyritään varmistamaan, ettei kulttuuriperintölaitoksille synny oikeutta käyttää sellaista teosta, jonka hyödyntämistä ei ole vielä ehditty aloittaa. Samalla määräajan on katsottu olevan riittävän lyhyt, jotta laitokset voivat tehokkaasti käyttää hyväkseen mahdollisuuden tarjota yleisölle pääsyn kulttuuriperintöaineistoihin.

Opetus- ja kulttuuriministeriön antaman selvityksen mukaan tekijän elinaikaan sidottu määräaika on arvioitu kohtuulliseksi rajoitussäännökseen perustuvan käytön osalta, kun kyse on ainoista teoksen kappaleista. Uniikkiteoksesta voi syntyä tekijälle tuloa, vaikka teoskappaleiden kaupallista jakelua ei olekaan ollut. Lisäksi säännös mahdollistaa sen, että tekijä voi myös aina halutessaan kieltää teoksen käytön. Valiokunta toteaa, että ainoat teoskappaleet eivät sovellu hyvin kaupallisesta jakelusta poistuneita teoksia koskevan järjestelyn piiriin, sillä niistä ei saateta lukuisia määriä teoskappaleita yleisön saataviin. Silti ne ovat DSM-direktiivin johdantokappaleen 37 perusteella direktiivin soveltamisalan piirissä. Vain ainoiden taideteosten kappaleiden osalta on aikaraja kiinnitetty tekijän elinaikaan. Tekijäoikeusinfrastruktuurin kehittämisessä olisi jatkossa otettava huomioon myös tarve saada tietoon tekijän kuolinvuosi, jolloin voidaan vahvistaa se, onko teos suojan piirissä vai ei.

Teoksen käyttö parodiassa

Ehdotetun 23 a §:n mukaan julkistettua teosta saa hyvän tavan mukaisesti käyttää parodiassa, karikatyyrissä ja pastississa. Ehdotetulla säännöksellä täytäntöönpannaan DSM-direktiivin 17 artiklan 7 kohdan 2 alakohta. Kansallisella sääntelyllä säännös laajennetaan kuitenkin koskemaan myös muutakin kuin verkkosisällönjakopalveluihin ladattua sisältöä. Parodiaa, karikatyyrejä ja pastisseja koskeva rajoitussäännös muiden kuin 6 a luvun mukaisten tilanteiden osalta perustuu

Valiokunnan mietintö SiVM 22/2022 vp

ns. tietoyhteiskuntadirektiivin 5 artiklan 3 kohdan k alakohtaan. Hallituksen esityksessä on arvioitu, että ehdotus uuden tekijänoikeuden rajoituksen ottamisesta lakiin, jonka nojalla on mahdollista käyttää teosta karikatyyriin, parodiaan tai pastissiin, edistää sananvapauden ja sivistyksellisten perusoikeuksien toteutumista.

Valiokunnan asiantuntijalausunnoissa on esitetty kritiikkiä säännöksen muotoilun ja perusteluiden osalta. Lausunnoissa on todettu mm., että etenkin parodian osalta ei voida edellyttää hyvän tavan mukaisuutta, koska se olisi EU:n tuomioistuimen ns. Deckmyn-ratkaisun (C-201/13) vastaista ja muutenkin huono kriteeri parodian luonteen ja tuomioistuinten tekemien oikeudellisten arvioiden kannalta.

Hallituksen esityksessä on viitattu tekijänoikeusjärjestelmän ulkopuolisiin seikkoihin hyvän tavan mukaisuuden arvioinnista, jotta se täydentäisi nykyiseen 11 §:ään sisältyvää yleistä mutta nimenomaista viittausta hyvän tavan mukaisuuteen rajoitussäännöksiä sovellettaessa. Hallituksen esityksessä on todettu, että hyvän tavan mukaisena ei voida pitää esimerkiksi sellaista parodiaa tai karikatyyriä, joka on sukupuolta, etnistä alkuperää, uskonnollista vakaumusta tai muulla tavoin syrjivä tai loukkaava ja näin ristiriidassa Euroopan unionin perusoikeuskirjan syrjinnän kiellon periaatteen kanssa.

Sivistysvaliokunta toteaa, että moraalisia oikeuksia koskevat tekijänoikeuslain 3 §:n säännökset ovat voimassa myös parodian, karikatyyrin ja pastissin osalta. Samoin 11 §:n mukaiset vaatimukset laillisesta lähteestä ja moraalisten oikeuksien noudattamisesta koskevat kaikkia 2 luvun rajoitussäännöksiä. Kuten asiantuntijalausunnoissa on tuotu esiin, ehdotettu 23 a §:n parodiasäännös ei oikeuta käyttöä, joka on ristiriidassa teoksen tavallisen hyödyntämisen kanssa tai joka kohtuuttomasti haittaa tekijän oikeutettuja etuja.

Hyvän tavan mukaisuutta koskeva edellytys ei perustu DSM- tai tietoyhteiskuntadirektiiviin. Tästä syystä ja koska hyvän tavan mukaisuuden kriteeriä on pidetty asiantuntijalausunnoissa jossain määrin epäselvänä, sivistysvaliokunta ehdottaa edellytyksen poistamista pykälästä. Valiokunta toteaa, että velvoite noudattaa mm. EU:n perusoikeuskirjan syrjintäkieltoa ei riipu siitä, säädetäänkö pykälässä hyvän tavan mukaisuudesta vai ei.

Jatkotyöt

Tutkijoiden rinnakkaistallentamisoikeus

Hallituksen esityksen HE 43/2022 vp lausuntoversioon sisältynyt ehdotus tekijän oikeudesta rinnakkaistallentaa tieteellinen artikkeli poistettiin ristiriitaisen lausuntopalautteen perusteella lopullisesta hallituksen esityksestä ja asia päätettiin siirtää myöhempään tarkasteluun. Valiokunta pitää tarkoituksenmukaisena, että direktiivien täytäntöönpanoon liittymättömät säännökset on pääosin jätetty nyt käsiteltävänä olevan hallituksen esityksen ulkopuolelle. Rinnakkaistallentamiseen ja muuhun kansallisiin sääntelytarpeisiin liittyvää tekijänoikeuslainsäädännön valmistelua on valiokunnan näkemyksen mukaan kuitenkin jatkettava mahdollisimman pian.

Valiokunnan mietintö SiVM 22/2022 vp

Seuranta

Sivistysvaliokunta yhtyy liikenne- ja viestintävaliokunnan lausunnon näkemykseen siitä, että perusoikeuksien välinen tasapaino tulee viime kädessä keskeisesti määräytymään säädettävän lain ohella sen mukaan, kuinka tekijänoikeuslainsäädäntöä tulkitaan ja sovelletaan käytännössä. Sivistysvaliokunta korostaa perustuslakivaliokunnan ja liikenne- ja viestintävaliokunnan tavoin tulkinta- ja soveltamiskäytännön seurannan tärkeyttä ja pitää välttämättömänä, että seurannassa mahdollisesti havaittuihin epäkohtiin puututaan viipymättä valmistelemalla tarvittavat lainsäädäntömuutokset EU-oikeuden mahdollistamissa puitteissa. (*Valiokunnan lausumaehdotus 1*)

Sivistysvaliokunta kiinnittää edellä tässä mietinnössä ehdottamiensa lain seuranta- ja arviointitarpeiden lisäksi huomiota siihen, että useissa sivistysvaliokunnan asiantuntijalausunnoissa on esitetty lukuisia kommentteja ja muutostoiveita useisiin hallituksen esityksiin sisältyviin pykäliin. Esimerkiksi oikeus asianmukaiseen ja oikeasuhtaiseen korvaukseen (28 a §), tekijänoikeuden luovutusta koskevan kohtuuttoman sopimusehdon sovittelu (29 §), selvitys teoksen hyödyntämisestä (30 a §), oikeudenluovutuksen peruuttaminen (30 b §), esittävä taiteilija (45 §) ja lehtijulkaisun kustantaja (50 §) ovat säännöksiä, jotka ovat herättäneet lausunnonantajissa vastakkaisia näkemyksiä.

Valiokunta pitää tärkeänä, että myös lainsäädännön kokonaisuuden toimivuutta seurataan ja arvioidaan tarkasti ja että mahdollisiin muutostarpeisiin reagoidaan viivytyksettä.

Ulkomaalaisten kanavien näkyvyys Suomessa ja Ahvenanmaata koskeva erityiskysymys

Osana pohjoismaista yhteistyötä on ollut vahva, luonteva ja vuosikymmeniä toiminut pitkä perinne, että esimerkiksi ruotsalaiset TV-kanavat ovat hyvin saavutettavissa eri puolilla Suomea. Valiokunta pitää tärkeänä, ettei EU-direktiivin implementointi vaikuta ja vaikeuta ulkomaalaisten TV-kanavien, esimerkiksi ruotsalaisten TV-kanavien, saatavuutta suomalaisille.

Hallituksen esityksessä on tuotu esiin (s. 75—76) verkkolähetysdirektiivin voimaan saattamiseen liittyvä ongelma, joka koskee erityisesti Ahvenanmaan maakuntaa. Ahvenanmaan maakuntahallitus on jo hallituksen esityksen valmisteluvaiheessa tuonut esiin, että Ruotsin television tallennepalvelun SVT Playn (video-on-demand-palvelu) koko tarjonta olisi tärkeää saada Ahvenanmaan väestön saataville. Myös valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on painotettu Ahvenanmaan väestön vahvoja kulttuurillisia ja kielellisiä siteitä Ruotsiin, minkä vuoksi olisi tärkeää saada ahvenanmaalaisten saataville maanpäällisten verkkojen välityksellä lähetettävien ohjelmien lisäksi myös sellaisten ohjelmien koko ajan kasvava osuus, jotka ovat saatavilla vain Ruotsin television verkossa tarjottavina oheispalveluina.

Hallituksen esityksessä todetaan, että SVT Play -palvelun pääosa ei ole tällä hetkellä saatavilla palveluun liittyvien maarajoitusten vuoksi eikä Ruotsin televisio voi ruotsalaisen yleisradiolainsäädännön takia ostaa oikeuksia ohjelmien välittämiseen Ruotsin ulkopuolelle muiden maiden kansalaisille. Hallituksen esityksessä on todettu myös, että valmistelun yhteydessä on selvitetty mahdollisuutta järjestää palvelun saatavuus edelleen lähettämistä koskevien säännösten muutoksilla Suomessa ja suomalaisten tekijänoikeuden yhteishallinnointiorganisaatioiden kanssa tehtävillä sopimuksilla. Selvityksessä on kuitenkin päädytty siihen, ettei ratkaisu ole lakiteknisesti

Valiokunnan mietintö SiVM 22/2022 vp

mahdollinen eikä myöskään takaa SVT Play -palvelun saatavuutta Ahvenanmaalla, vaan ratkaisuun tarvitaan Ruotsin viranomaisten ja Ruotsin television myötävaikutusta.

Hallituksen esityksen mukaan kysymyksen jatkovalmistelu ja tarpeellisten järjestelyjen aikaan saaminen siirtyvät myöhempään vaiheeseen, jolloin asiasta käydään ruotsalaisten osapuolten kanssa tarpeelliset neuvottelut ja valmistellaan mahdollisesti tarvittavat tekijänoikeuslain muutokset. Asiakokonaisuus liittyy osaltaan myös Pohjoismaiden neuvoston Pohjoismaiden ministerineuvostolle v. 2017 antamaan suositukseen sen selvittämiseksi, miten Pohjoismaiden digitaalisten tv-palveluiden väliset maarajoitukset (ns. geoblokkaus) voidaan poistaa. Sivistysvaliokunta pitää tärkeänä, että Ahvenanmaan maakuntahallituksen esille nostama SVT Play -palveluun liittyvä ongelma ratkaistaan pikaisesti.

Kokonaisuudistuksen tarve

Perustuslakivaliokunta on lausunnoissaan kiinnittänyt huomiota tekijänoikeussäntelyn vaikeaselkoisuuteen (PeVL 58/2022 vp, PeVL 85/2022 vp). Perustuslakivaliokunta on jo 2000-luvun alussa todennut, että tekijänoikeuslaki on siihen eri syistä tehtyjen lukuisten osittaismuutosten seurauksena muodostunut varsin mutkikkaaksi ja vaikeaselkoiseksi, eikä esitetty lakiehdotus ole omiaan parantamaan säntelyn selkeyttä ja ymmärrettävyyttä. Tämä on ongelmallista, koska tekijänoikeuslaki koskee lähes kaikkia ihmisiä. Tekijänoikeuslainsäädäntöön kohdistuu perustuslakivaliokunnan mielestä edelleen erityisiä selkeyden ja ymmärrettävyyden vaatimuksia, mikä tulisi ottaa huomioon säntelyä valmisteltaessa.

Sivistysvaliokunta yhtyy perustusvaliokunnan näkemykseen tekijänoikeuslainsäädännön kokonaisuudistuksen tarpeellisuudesta. Lisäksi liikenne- ja viestintävaliokunta on todennut launnonssaan pitävänsä tekijänoikeuslainsäädännön kokonaisuudistusta välttämättömänä ja katsonut, että kokonaisuudistus on tarpeen tehdä useamman ministeriön yhteistyönä ja avoimesti tarvittavan tasapainon saavuttamiseksi. (*Valiokunnan lausumaehdotus 3*)

Tekijänoikeuslaki on nykyisellään monimutkainen ja vaikeasti hahmotettava kokonaisuus, jota on muutettu vuosien saatossa lukuisilla osauudistuksilla. Sivistysvaliokunta katsoo, että tekijänoikeuslakia tulee uudistaa kokonaisuudessaan tekijänoikeusjärjestelmän läpinäkyvyyden sekä lainsäädännön selkeyden ja ymmärrettävyyden vahvistamiseksi. (*Valiokunnan lausumaehdotus 3*)

Valiokunta pitää tärkeänä, että jatkossa tekijänoikeuslainsäädännön valmistelussa huomioidaan myös peliala ottaen huomioon alan merkittävyys. Saadun asiantuntijalausannon mukaan Suomen suorien tekijänoikeustulojen kokonaismäärä oli arviolta 8,55 miljardia euroa vuonna 2017. Suurimman osan tästä muodostivat ohjelmisto- ja tietokantateollisuuden alat 5,24 miljardin euron osuudellaan ja pelit 2,4 miljardin euron osuudellaan. Kaikkien muiden tekijänoikeuden ydinalojen suorien tekijänoikeustulojen määrä oli arviolta 0,91 miljardia euroa. On oleellista tiedostaa, että toimiva tekijänoikeusjärjestelmä on myös pelialan menestyksen elinehto.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Laki tekijänoikeuslain muuttamisesta

23 a §. Teoksen käyttö parodiassa. Säännökseen sisältyvää hyvän tavan mukaisuuden kriteeriä on pidetty valiokunnan asiantuntijalausunnoissa jossain määrin epäselvänä. DSM-direktiivin 17 artiklan 7 kohdan 2 alakohta tai tietoyhteiskuntadirektiivin (2001/29/EY) 5 artiklan 3 kohdan k alakohta eivät edellytä hyvän tavan mukaisuutta koskevan kriteerin sisällyttämistä kansalliseen säännökseen. Näistä syistä sivistysvaliokunta ehdottaa edellytyksen poistamista pykälästä. Muutoksella ei ole vaikutusta siihen, että moraalaisia oikeuksia koskevat tekijänoikeuslain 3 §:n säännökset ovat voimassa myös parodian, karikatyyrin ja pastissin osalta. Samoin 11 §:n mukaiset vaatimukset laillisesta lähteestä ja moraalisten oikeuksien noudattamisesta koskevat kaikkia 2 luvun rajoitussäännöksiä eli myös 23 a §:n mukaista käyttöä.

25 m §. Radio- ja televisio-ohjelmien suora siirto. Sivistysvaliokunnan asiantuntijakuulemisessa on esitetty tarve säätää pykälään suoran sopimisen mahdollisuus, jotta se ei jää epäselväksi. Sivistysvaliokunta yhtyy talousvaliokunnan lausunnossa (TaVL 43/2022 vp) ja asiantuntijalausunnoissa todettuun, että sääntelyssä ei tule rajoittaa sopimusvapautta siltä osin kuin se ei ole välttämätöntä. Näin ollen esimerkiksi verkkolähetykdirektiivin täytäntöönpanoon liittyvissä säännöksissä kollektiivihallinnoinnin tulee olla ainoastaan täydentävä lisensiointimuoto tilanteissa, joissa direktiivi mahdollistaa suoran sopimisen eri osapuolten välillä. Ehdotettu pykälä perustuu verkkolähetykdirektiivin 8 artiklan sallimaan kansalliseen liikkumavaraan, joka antaa suoran siirron tilanteissa mahdollisuuden säätää edelleen lähettämistä vastaavasta lisensiointimekanismista. Edellä todetun perusteella valiokunta ehdottaa pykälää täsmennettäväksi siten, että lähettäjäyritys ja ohjelmasignaalin jakelija voivat saada luvat sopimuslisenssin sijasta myös suoraan tekijältä tai muulta oikeudenhaltijalta. Suora sopiminen on direktiivin sallima tapa luvan hankkimiseksi.

55 j §. Oikeus kohtuulliseen hyvitykseen. Monissa valiokunnan asiantuntijalausunnoissa on kritisoitu ehdotettua 55 j §:ää ja esitetty sen poistamista perusteettomana ja tarpeettomana. Säännös ei perustu täytäntöönpantavaan DSM-direktiiviin, joka jättää korvaus- ja hyvitysjärjestelmän kansalliseen harkintaan. Pykälän on myös nähty horjuttavan direktiivin 17 artiklan mukaista palveluntarjoajien, palvelun käyttäjien ja oikeudenhaltijoiden välistä tasapainoa. Myös liikenne- ja viestintävaliokunta on esittänyt pykälän poistamista. Edellä todetun perusteella sivistysvaliokunta ehdottaa 55 j §:n poistamista 6 a luvun säännöksistä. Ehdotetun muutoksen johdosta ehdotetut 55 k—55 m §:t muuttuvat 55 j—55 l §:ksi.

2. Laki sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muuttamisesta

184 a §. Vastuuvapaus eräissä tietojen tallennuspalveluissa. Valiokunta ehdottaa säännökseen teknistä muutosta sen johdosta, että tekijänoikeuslain 6 a lukuun sisältyvät 55 k—55 m §:t muuttuvat 55 j—55 l §:ksi.

Valiokunnan mietintö SiVM 22/2022 vp

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Sivistysvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esityksiin HE 43/2022 vp ja HE 313/2022 vp sisältyvän 1. lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 43/2022 vp sisältyvän 2. lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Eduskunta hyväksyy kolme lausumaa. (Valiokunnan lausumaehdotukset)

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

tekijänoikeuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan tekijänoikeuslain (404/1961) 11 §:n 5 momentti, 14 §:n 1 momentti, 16 d §:n 1 momentti, 19 a §, 21 §:n 3 momentti, 25 h §, 26 §, 27 §:n 3 momentti, 29 §:n 2 momentti, 45 §, 46 §:n 3 momentti, 46 a §:n 3 momentti, 47 §:n 1 ja 4 momentti, 48 §:n 4 momentti, 49 §:n 3 momentti, 49 a §:n 3 momentti, 50 §, 50 c §:n 1 momentti, 54 §:n 1 momentin 5 kohta ja 4 momentti, 54 a §, 64 §:n 9 momentti ja 64 b §,

sellaisina kuin niistä ovat 11 §:n 5 momentti, 14 §:n 1 momentti, 16 d §:n 1 momentti, 21 §:n 3 momentti, 47 §:n 1 ja 4 momentti ja 54 §:n 1 momentin 5 kohta ja 4 momentti laissa 821/2005, 19 a § laissa 972/2016, 25 h § laeissa 446/1995, 821/2005 ja 607/2015, 26 §, 29 §:n 2 momentti ja 46 a §:n 3 momentti laissa 607/2015, 27 §:n 3 momentti laissa 418/1993, 50 § osaksi laissa 607/2015, 45 § laeissa 821/2005, 763/2013, 607/2015 ja 849/2018, 46 §:n 3 momentti, 48 §:n 4 momentti, 49 §:n 3 momentti, 49 a §:n 3 momentti ja 50 c §:n 1 momentti laissa 849/2018, 54 a § laeissa 897/1980 ja 607/2015, 64 §:n 9 momentti laissa 446/1995 sekä 64 b § laeissa 821/2005 ja 607/2015, sekä

lisätään lakiin uusi 13 b, 14 a, 16 g—16 j, 23 a, 25 m, 25 n, 28 a, 30 a, 30 b ja 50 f §, 49 a §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 446/1995, 821/2005, 607/2015 ja 849/2018, uusi 4 momentti sekä lakiin uusi 6 a luku ja uusi 64 c—64 f § seuraavasti:

Valiokunnan mietintö SiVM 22/2022 vp

11 §

Yleiset säännökset

Tässä luvussa säädetyn tekijänoikeuden rajoituksen nojalla ei saa valmistaa kappaleita sellaisesta teoksen kappaleesta, joka on valmistettu tai saatettu yleisön saataviin 2 §:n vastaisesti tai jota suojaava tekninen toimenpide on 50 a §:n 1 momentin vastaisesti kierretty. Mitä tässä momentissa säädetään, ei kuitenkaan koske teosten käyttämistä 11 a, 16, 16 a—16 c, 16 h tai 22 §:n tai 25 d §:n 2 tai 5 momentin nojalla.

13 b §

Teosten kappaleiden valmistaminen tekstin- ja tiedonlouhintaa varten

Se, jolla on laillinen pääsy teokseen, saa valmistaa siitä kappaleita käytettäväksi tekstin- ja tiedonlouhintaa varten ja säilyttää kappaleita yksinomaan kyseistä tarkoitusta varten, jollei tekijä ole nimenomaisesti ja asianmukaisella tavalla pidättänyt tätä oikeutta.

Tutkimusorganisaatiot ja kulttuuriperintölaitokset, joilla on laillinen pääsy teokseen, saavat valmistaa siitä kappaleita tieteellisessä tutkimuksessa tapahtuvaa tekstin- ja tiedonlouhintaa varten ja säilyttää niitä tieteellistä tutkimusta varten, mukaan lukien tutkimustulosten todentamiseen myöhemmin edellyttäen, että teoksen kappaleet ovat vain siihen oikeutettujen saatavilla. Siitä, mitä edellä tässä momentissa säädetään, ei voida poiketa sopimuksella, eikä sitä voida estää teknisin keinoin.

14 §

Teosten käyttäminen opetustoiminnassa ja tieteellisessä tutkimuksessa

Julkistetun teoksen saa saattaa yleisön saataviin ja siitä saa valmistaa kappaleita sopimuslissenssin nojalla opetustoimintaa ja tieteellistä tutkimusta varten muulla tavalla kuin radiossa tai televisiossa lähettämällä siten kuin 26 §:ssä säädetään. Mitä tässä momentissa säädetään, ei koske kappaleen valmistamista valokopioimalla tai vastaavin menetelmin.

14 a §

Teosten käyttäminen opetuksen havainnollistamiseen

Jos 13 §:ssä tai 14 §:n 1 momentissa tarkoitettua sopimuslissenssiä tai muuta käyttö lupaa, joka kattaa opetustoiminnassa tarpeellisen teoksen käytön, ei ole lainkaan tarjolla tai helposti saatavilla, julkistetun teoksen saa saattaa opetustoiminnassa yleisön saataviin ja siitä saa opetustoiminnassa valmistaa kappaleita opetuksen havainnollistamiseen edellyttäen, että teoksen käyttö tapahtuu tietyllä rajatulle henkilöpiirille tarkoitettussa tilanteessa tai suojatussa sähköisessä ympäristössä.

Valiokunnan mietintö SiVM 22/2022 vp

Siitä, mitä tässä pykälässä säädetään teoksen saattamisesta yleisön saataviin ja kappaleen valmistamisesta, ei voida poiketa sopimuksella.

16 d §

Teosten käyttäminen sopimuslisenssin nojalla arkistoissa, kirjastoissa ja museoissa

Valtioneuvoston asetuksella säädettävä arkisto ja yleisölle avoin kirjasto tai museo saa sopimuslisenssin nojalla siten kuin 26 §:ssä säädetään:

- 1) valmistaa kokoelmissaan olevasta teoksesta kappaleen muissa kuin 16, 16 a—16 c, 16 g ja 16 h §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa;
 - 2) välittää kokoelmissaan olevan teoksen yleisölle muissa kuin 16 a—16 c, 16 g ja 16 h §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa.
-

16 g §

Kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten käyttäminen sopimuslisenssin nojalla

Valtioneuvoston asetuksella säädettävä arkisto ja yleisölle avoin kirjasto tai museo saa, jollei tarkoituksena ole välittömän tai välillisen taloudellisen tai kaupallisen edun tuottaminen, käyttää sopimuslisenssin nojalla, siten kuin 26 §:ssä säädetään, omissa kokoelmissaan olevaa kaupallisesta jakelusta poistunutta teosta valmistamalla siitä kappaleita, levittämällä teoksen kappaleita ja välittämällä teoksen yleisölle siten, että yleisöön kuuluvilla henkilöillä on mahdollisuus saada teos saataviinsa itse valitsemastaan paikasta ja itse valitsemanaan aikana.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun käyttöluvan nojalla saa käyttää myös 16 §:n nojalla valmistettua teoksen kappaletta 1 momentin mukaiseen tarkoitukseen.

Teokseen, joka ei ole koskaan ollut kaupallisessa jakelussa, 1 momenttia sovelletaan vain, jos siitä vuodesta, jona teos sisällytettiin momentissa tarkoitetun laitoksen kokoelmaan, on kulunut viisi vuotta.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei koske teosta, jonka tekijä on kieltänyt kappaleen valmistamisen ja yleisön saataviin saattamisen.

16 h §

Kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten käyttäminen tekijänoikeuden rajoituksen nojalla eräissä tilanteissa

Valtioneuvoston asetuksella säädettävä arkisto ja yleisölle avoin kirjasto tai museo saa, jollei saatavilla ole 16 g §:n 1 momentin mukaista käyttö lupaa ja jollei tarkoituksena ole välittömän tai välillisen taloudellisen tai kaupallisen edun tuottaminen, käyttää omissa kokoelmissaan olevaa kaupallisesta jakelusta poistunutta teosta valmistamalla siitä kappaleita, levittämällä teoksen kappaleita ja välittämällä teoksen yleisölle siten, että yleisöön kuuluvilla henkilöillä on mahdollisuus saada teos saataviinsa itse valitsemastaan paikasta ja itse valitsemanaan aikana.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun käyttämisen edellytyksenä on, että teoksen voidaan olettaa poistuneen kaupallisen jakelun piiristä. Lisäksi edellytyksenä on, että 16 j §:n mukaista menette-

Valiokunnan mietintö SiVM 22/2022 vp

lyä on noudatettu ja ennen käyttöä ryhdytty mahdollisesti tarvittaviin lisätoimenpiteisiin tekijöiden tietoisuuden lisäämiseksi tekijänoikeuden rajoituksen nojalla tapahtuvasta käytöstä.

Tietokone- tai videopeliä saadaan 1 momentin säännösten mukaisesti käyttää, kun on kulunut seitsemän vuotta siitä vuodesta, jona peli julkaistiin.

Teokseen, joka ei ole koskaan ollut kaupallisessa jakelussa, 1 momenttia sovelletaan vain, jos siitä vuodesta, jona teos sisällytettiin laitoksen kokoelmaan, on kulunut viisi vuotta. Jos teoksesta on olemassa vain yksi teoskappale, 1 momenttia sovelletaan vasta sen vuoden jälkeen, jona tekijä kuoli.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei sovelleta, jos teoksen tekijä on kieltänyt kappaleen valmistamisen ja yleisön saataviin saattamisen.

16 i §

Kielto-oikeuden käyttäminen

Tekijä ilmoittaa 16 g §:n 4 momentissa tarkoitetusta kiellosta sopimuslisenssiorganisaatiolle tai sille arkistolle tai yleisölle avoimelle kirjastolle tai museolle, joka käyttää teosta mainitun pykälän 1 momentin nojalla.

Tekijä ilmoittaa 16 h §:n 5 momentissa tarkoitetusta kiellosta sille arkistolle tai yleisölle avoimelle kirjastolle tai museolle, joka käyttää teosta mainitun pykälän 1 momentin nojalla.

Kielto tulee yksilöidä siten, että sen kohteena oleva teos tai teokset ovat tunnistettavissa.

16 j §

Kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten käyttöä koskevien tietojen rekisteröinti

Valtioneuvoston asetuksella säädettävän arkiston ja yleisölle avoimen kirjaston tai museon, joka aikoo käyttää kaupallisesta jakelusta poistunutta teosta 16 g §:n 1 momentin tai 16 h §:n 1 momentin mukaisesti, on ilmoitettava Euroopan unionin teollisoikeuksien viraston ylläpitämään rekisteriin vähintään kuusi kuukautta ennen kuin teosta sanotuin tavoin käytetään:

- 1) tiedot teoksesta, johon käyttö kohdistuu;
- 2) se käyttöluva tai tekijänoikeuden rajoitus, johon käyttöoikeus perustuu;
- 3) kielto-oikeuden käyttömahdollisuus 16 g §:n 4 momentin tai 16 h §:n 5 momentin mukaisesti; ja
- 4) tiedot käyttöluvan myöntäjästä ja luvan saajasta sekä käyttöluvan kattamista maantieteellisistä alueista ja käyttötarkoituksesta.

Sopimuslisenssiorganisaatio tai 1 momentissa tarkoitettu laitos, joka vastaanottaa 16 i §:ssä tarkoitettua yksilöidyn kiellon, on velvollinen viipymättä merkitsemään kiellon Euroopan unionin teollisoikeuksien viraston ylläpitämään rekisteriin.

Opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella voidaan säätää tarkemmin Euroopan unionin teollisoikeuksien viraston ylläpitämään rekisteriin ilmoitettavista tiedoista ja tietojen toimittamisesta noudatettavista menettelyistä.

Valiokunnan mietintö SiVM 22/2022 vp

19 a §

Korvausta hallinnoiva organisaatio

Korvaus 19 §:n 4 momentissa tarkoitettua lainaamisesta alkuperäiselle tekijälle suoritetaan opetus- ja kulttuuriministeriön hyväksymän, kyseiseen tarkoitukseen käytettyjen teosten tekijöitä edustavan yhteishallinnointiorganisaation välityksellä. Organisaatioita voidaan hyväksyä useita, jos tekijöiden edustavuutta ei voida muuten saavuttaa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö hyväksyy 1 momentissa tarkoitettun organisaation hakemuksesta määrääjäksi, enintään viideksi vuodeksi kerrallaan. Hyväksyttävän organisaation tulee olla vakavarainen ja sillä tulee olla valmius ja kyky hoitaa asioita hyväksymispäätöksen mukaisesti. Organisaation tulee vuosittain antaa opetus- ja kulttuuriministeriölle selvitys hyväksymispäätöksen nojalla tekemistään toimista. Organisaation tai organisaatioiden yhdessä tulee edustaa merkittävää osaa niistä eri alojen teosten tekijöistä, joiden teoksia käytetään 19 §:n 1 momentin nojalla sillä osin kuin kysymys on teoskappaleen lainaamisesta yleisölle. Hyväksymispäätöksessä voidaan organisaatiolle myös asettaa käytännön toimintaa yleisesti ohjaavia ehtoja.

Opetus- ja kulttuuriministeriön päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, kunnes asia on lainvoimaisella päätöksellä ratkaistu. Hyväksyminen voidaan peruuttaa, jos organisaatio hyväksymispäätöstä ja sen ehtoja rikkomalla syyllistyy vakaviin tai olennaisiin rikkomuksiin tai laiminlyönteihin ja jolleivät organisaatiolle annetut huomautukset ja varoitukset ole johtaneet toiminnassa esiintyneiden puutteiden korjaamiseen.

21 §

Julkinen esittäminen

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, ei koske näytelmä- eikä elokuvateosta. Elokuvateoksen julkisesta esittämisestä tutkimuksen ja korkeakoulutasoisen elokuvaopetuksen yhteydessä säädetään 16 c §:ssä. Elokuvateoksen julkiseen esittämiseen opetustoiminnan yhteydessä sovelletaan myös, mitä 14 §:n 1 momentissa ja 14 a §:ssä säädetään.

23 a §

Teoksen käyttö parodiassa

Julkistettua teosta saa ~~hyvän-tavan-mukaisesti~~ käyttää parodiassa, karikatyyrissä ja pastississa.

25 h §

Radio- ja televisiolähetyksen edelleen lähettäminen

Radio- tai televisiolähetykseen sisältyvän teoksen saa lähetystä muuttamatta sopimuslisenssin nojalla, siten kuin 26 §:ssä säädetään, lähettää edelleen yleisön vastaanotettavaksi samanaikaisesti alkuperäisen lähetyksen kanssa. Sillä tavalla, jolla edelleenlähetyksen toteuttava osapuoli saa

Valiokunnan mietintö SiVM 22/2022 vp

ohjelmasignaalin lähetystoimintaa harjoittavalta organisaatiolta edelleenlähettämistä varten, ei ole merkitystä.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei sovelleta lähetykseen sisältyvän teoksen edelleen lähettämiseen, jos sen tekijä on luovuttanut oikeuden sen edelleen lähettämiseen sille lähettäjäyrittäjälle, jonka lähetystä edelleenlähettäminen koskee.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua edelleen lähettämistä ja 2 momentissa tarkoitettujen teosten edelleen lähettämistä koskevat luvat on myönnettävä samanaikaisesti.

Mitä 1 momentissa säädetään, sovelletaan alkuperäiseen radio- tai televisiolähetykseen riippumatta siitä, mistä valtiosta lähetys on peräisin.

25 m §

Radio- ja televisio-ohjelmien suora siirto

Lähetystoimintaa harjoittava organisaatio ja ohjelmasignaalin jakelija saavat lähettää teoksen 50 f §:ssä tarkoitettulla suoran siirron menetelmällä oikeudenhaltijalta saamansa luvan tai sopimuslisenssin nojalla siten kuin 26 §:ssä säädetään. Mitä tässä pykälässä säädetään, ei kuitenkaan koske teosta, jos tekijä on kieltänyt teoksen lähettämisen.

25 n §

Lehtijulkaisuun sisältyvän teoksen käyttäminen

Lehtijulkaisuun sisältyvää teosta saa käyttää 50 §:n 1 momentissa tarkoitettuun tavoin sopimuslisenssin mukaisesti siten kuin 26 §:ssä säädetään.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei koske teosta, jonka tekijä on kieltänyt kappaleen valmistamisen tai teoksen välittämisen.

26 §

Sopimuslisenssi

Sopimuslisenssiä koskevia tämän lain säännöksiä sovelletaan sopimukseen, joka on tehty käyttäjän ja sellaisen sopimuslisenssiorganisaation välillä, jonka opetus- ja kulttuuriministeriö on hyväksynyt jäljempänä tämän pykälän 4 momentissa olevien säännösten mukaisesti. Hyväksyttyä sopimuslisenssiorganisaatiota pidetään tämän sopimuksen osalta oikeutettuna edustamaan muitakin saman alan teosten tekijöitä. Mainitulla sopimuksella laajennetun kollektiivisen käyttöluvan saanut voi luvan mukaisin ehdoin käyttää kaikkia tämän alan tekijöiden teoksia.

Mitä 1 momentissa tarkoitettun sopimuslisenssiorganisaation yleiskokous päättää teoksen kappaleiden valmistamisesta taikka teoksen yleisön saataviin saattamisesta suoritettavien korvausten jakamisesta organisaation suoraan edustamille tekijöille tai käyttämisestä tekijöiden yhteisiin tarkoituksiin, sovelletaan myös muihin 1 momentissa tarkoitettuihin saman alan tekijöihin, joita sopimuslisenssiorganisaatio ei suoraan edusta.

Jos sopimuslisenssiorganisaation 2 momentissa tarkoitettu päätös korvausten jakamisesta noudatettavista yleisistä periaatteista ei tuota organisaation suoraan edustamille tekijöille oikeutta

Valiokunnan mietintö SiVM 22/2022 vp

henkilökohtaiseen korvaukseen, 1 momentissa tarkoitettulla saman alan tekijällä, jota sopimuslissenssiorganisaatio ei suoraan edusta, on kuitenkin oikeus vaatia henkilökohtainen korvaus. Korvauksen suorittaa 1 momentissa tarkoitettu sopimuslissenssiorganisaatio. Oikeus henkilökohtaiseen korvaukseen raukeaa, jos sitä koskevaa vaatimusta ei todistettavasti esitetä viimeistään kolmen vuoden kuluttua sen kalenterivuoden päättymisestä, jona teoksesta on valmistettu kappaleita tai teos on saatettu yleisön saataviin, kolmen vuoden kuluttua sen tilikauden lopusta, jona teoksen käytöstä maksettava korvaus kerättiin, sen mukaan, kumpi näistä ajankohdista on myöhäisempi.

Opetus- ja kulttuuriministeriö hyväksyy hakemuksesta tekijänoikeuden yhteishallinnoinnista annetun lain (1494/2016) 4 §:ssä tarkoitettua yhteishallinnointiorganisaation sopimuslissenssiorganisaatioksi määräajaksi, enintään viideksi vuodeksi kerrallaan. Hyväksyttävän organisaation tulee täyttää seuraavat ehdot:

1) organisaation tulee olla tekijänoikeuden yhteishallinnoinnista annetun lain 5 §:n 2 momentissa tarkoitettujen tekijöiden antamien valtuutusten perusteella riittävän edustava Suomessa käytettyjen teosten tietyn alan tekijöiden suhteen sopimuksen kohteena olevan teostyyppin ja oikeuksien osalta; organisaation tulee hakemuksen yhteydessä antaa opetus- ja kulttuuriministeriölle riittävät tiedot edustavuutensa arvioimiseksi;

2) organisaatiolla tulee olla taloudellinen ja toiminnallinen valmius ja kyky hoitaa asioita hyväksymispäätöksen mukaisesti;

3) organisaation tai, jos tekijöiden edustavuus tietyn teostyyppin osalta voidaan saavuttaa vain useampien yhteishallinnointiorganisaatioiden hyväksymisellä sopimuslissenssiorganisaatioiksi, sopimuslissenssiorganisaatioiden yhdessä tulee edustaa merkittävää osaa niistä eri alojen teosten tekijöistä, joilla on oikeuksia tietyn sopimuslissenssisäännöksen nojalla käytettäviin teoksiin.

Hyväksytyt organisaation tulee esittää suunnitelma siitä, miten tekijöille tiedotetaan organisaation myöntämistä käyttöluvista, mahdollisuudesta hakea organisaatiolta korvauksia teosten käyttämisestä ja oikeudesta kieltää teoksen käyttö sekä vuosittain antaa opetus- ja kulttuuriministeriölle selvitys hyväksymispäätöksen nojalla tekemistään toimista.

Hyväksyttäessä useampia yhteishallinnointiorganisaatioita myöntämään lupia tiettyyn teosten käyttöön on hyväksymispäätöksissä tarvittaessa varmistettava, että luvat myönnetään samanaikaisesti ja yhteensopivin ehdoin. Hyväksymispäätöksessä voidaan sopimuslissenssiorganisaatiolle asettaa sopimustoimintaa yleisesti ohjaavia ehtoja.

Opetus- ja kulttuuriministeriön päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, kunnes asia on lainvoimaisella päätöksellä ratkaistu. Hyväksyminen voidaan peruuttaa, jos sopimuslissenssiorganisaatio hyväksymispäätöstä ja sen ehtoja rikkomalla syyllistyy vakaviin tai olennaisiin rikkomuksiin tai laiminlyönteihin ja jos organisaatiolle annetut huomautukset ja varoitukset eivät ole johtaneet toiminnassa esiintyneiden puutteiden korjaamiseen.

Sopimuslissenssiorganisaation tulee lisäksi noudattaa, mitä yhteishallinnointiorganisaatioiden toiminnasta muilta osin säädetään tekijänoikeuden yhteishallinnoinnista annetussa laissa.

27 §

Yleiset määräykset oikeuden luovutuksesta

Tekijänoikeuden luovutuksesta eräissä tapauksissa säädetään 30, 31—40 sekä 40 b §:ssä. Mainittuja säännöksiä on kuitenkin sovellettava vain, jollei toisin ole sovittu. Jäljempänä 28 a ja

Valiokunnan mietintö SiVM 22/2022 vp

30 a §:ssä säädettyistä oikeuksista ei voida poiketa sopimuksella. Jäljempänä 30 b §:ssä säädetystä saadaan poiketa vain, jos sopimusehdot perustuvat kollektiiviseen sopimukseen. Tässä momentissa mainittuja pakottavia säännöksiä ei sovelleta tietokoneohjelman tekijään.

28 a §

Oikeus asianmukaiseen ja oikeasuhtaiseen korvaukseen

Jos tekijä luovuttaa yksinoikeuden tai myöntää yksinomaisen käyttöluvan teoksen hyödyntämiseen, hänellä on oikeus saada hyödyntämisestä asianmukainen ja oikeasuhtainen korvaus.

29 §

Tekijänoikeuden luovutusta koskevan kohtuuttoman sopimusehdon sovittelu

Kohtuuttomuutta arvioitaessa on otettava huomioon sopimuksen koko sisältö, osapuolten asema, teoksen käyttötapa ja käytön määrä, teoksen kaupallinen arvo ja korvauksen määräytymistapa sekä tekijän luova panostus teokseen kokonaisuutena. Kohtuuttomuutta arvioitaessa on otettava huomioon myös sopimusta tehtäessä ja sen jälkeen vallinneet olosuhteet sekä muut seikat.

30 a §

Selvitys teoksen hyödyntämisestä

Alkuperäisellä tekijällä on oikeus saada säännöllisesti ja vähintään kerran vuodessa ajantasaiset, merkitykselliset ja kattavat tiedot teoksensa hyödyntämisestä siltä, jolle hän on luovuttanut oikeutensa tai yksinomaisen käyttöluvan. Selvitys on annettava, jos luovutuksensaajalla on ollut tuloja teoksen hyödyntämisestä tai tekijälle maksettava korvaus riippuu siitä, missä laajuudessa teosta käytetään. Selvityksen tulee sisältää tiedot teoksen hyödyntämisestä, siitä syntyneistä tuloista ja tekijälle maksettavasta korvauksesta kaikkien hyödyntämistapojen osalta.

Selvityksen antamisvelvollisuuden laajuutta arvioitaessa otetaan huomioon kunkin alan erityispiirteet ja käytännöt, työehtosopimukset ja mahdolliset muut merkitykselliset kollektiiviset sopimukset, olemassa olevat raportointikeinot, selvityksen antamisesta aiheutuva hallinnollinen rasitus sekä kaikki muut asian arviointiin vaikuttavat seikat.

Jos selvityksen antaminen 1 momentin mukaisesti aiheuttaisi suhteettoman taloudellisen rasituksen, ottaen huomioon sopimuskumppanin teoksen hyödyntämisestä saamat tuotot, selvitys saadaan rajoittaa siihen, mitä kohtuudella voidaan odottaa.

Edellä 1 momentissa säädettyä velvollisuutta antaa selvitys ei ole, jos tekijän luova panostus ei ole merkittävä koko teos huomioon ottaen, paitsi jos tekijä osoittaa tarvitsevänsä tiedot korvauksen kohtuullistamiseksi 29 §:n nojalla.

Jos tekijän sopimuskumppani on luovuttanut oikeuksia edelleen toiselle, eikä siksi pysty täyttämään 1 momentissa säädettyä selvityksen antamisvelvollisuuttaan, tekijällä on oikeus pyytää selvitys siltä, jolle oikeudet on luovutettu. Tämä voi antaa selvityksen tekijälle suoraan tai tekijän

Valiokunnan mietintö SiVM 22/2022 vp

sopimuskumppanin välityksellä. Tekijällä on oikeus saada tietopyynnön esittämiseksi sopimuskumppaniltaan sen yhteystiedot, jolle oikeudet on luovutettu.

Tekijä ei saa oikeudettomasti ilmaista eikä käyttää liikesalaisuuslaissa (595/2018) määriteltyä selvityksen antajan liikesalaisuudeksi yksilöimää tietoa. Tekijällä on oikeus säilyttää saamansa tieto ja käyttää sitä teoksen koko hyödyntämisaajan ja kohtuullisen ajan sen jälkeenkin, jos säilyttäminen ja käyttäminen ovat tarpeen korvauksen kohtuullistamiseksi.

Jäljempänä 35 §:ssä säädetään painokseen ja tilitykseen liittyvistä kustantajan velvollisuuksista kirjankustannusalalla.

30 b §

Oikeudenluovutuksen peruuttaminen

Jos teosta, jonka osalta tekijä on siirtänyt yksinoikeuden tai yksinomaisen käyttöoikeuden, ei ole hyödynnetty kunkin alan erityispiirteet ja käytännöt huomioon ottaen kohtuullisen ajan kuluessa oikeuden luovutusta koskevan sopimuksen tekemisestä, eikä teosta tekijän esittämästä vaatimuksesta huolimatta hyödynnetä kuuden kuukauden kuluessa vaatimuksen esittämisestä, tekijällä on oikeus peruuttaa oikeudenluovutus tai päättää, että oikeudenluovutuksen yksinomainen luonne päättyy. Tekijällä on oikeus pitää saamansa palkkio.

Jos kaksi tai useampi on luonut teoksen yhdessä, heidän on käytettävä 1 momentissa tarkoitettua oikeuttaan yhdessä.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei sovelleta työ- tai virkasuhteesta johtuvia tehtäviä täytettäessä luotuun teokseen. Mainitussa momentissa säädettyä ei sovelleta myöskään, jos teoksen hyödyntämättä jättäminen johtuu valtaosin olosuhteista, jotka tekijän voidaan kohtuudella odottaa korjaavan.

Edellä 1 momentissa säädetystä voidaan poiketa vain, jos oikeuden luovutusta koskevan sopimuksen ehdot perustuvat kollektiiviseen sopimukseen.

Mitä 1—4 momentissa säädetään teoksen esittämistä tai julkaisemista koskevan oikeuden luovutuksen purkamiseen sovelletaan soveltuvin osin mitä 30, 33 ja 34 §:ssä säädetään. Elokuva-teosta koskevan sopimuksen purkamiseen sovelletaan, mitä 40 §:ssä säädetään.

45 §

Esittävä taiteilija

Kirjallisen tai taiteellisen teoksen taikka kansanperinteen esitystä ei esittävän taiteilijan suostumuksetta saa:

- 1) tallentaa laitteelle, jonka avulla esitys voidaan toisintaa;
- 2) saattaa yleisön saataviin radion tai television välityksellä taikka suoraan siirtämällä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua esitystä, joka on tallennettu 46 tai 46 a §:ssä tarkoitettulle laitteelle, ei esittävän taiteilijan suostumuksetta saa, ennen kuin 50 vuotta on kulunut esitysvuodesta:

- 1) siirtää laitteeseen, jolla se voidaan toisintaa;
- 2) esittää julkisesti esitystapahtumassa läsnä olevalle yleisölle;
- 3) välittää yleisölle johtimitse tai johtimitta, mihin sisältyy myös tallennetun esityksen välittäminen yleisölle siten, että yleisöön kuuluvilla henkilöillä on mahdollisuus saada se saataviinsa itse valitsemastaan paikasta ja itse valitsemanaan aikana;

Valiokunnan mietintö SiVM 22/2022 vp

4) levittää yleisön keskuuteen.

Jos tallennettu esitys julkaistaan tai saatetaan laillisesti yleisön saataviin muutoin kuin tallenteen kappaleita levittämällä ja ennen kuin esitysvuodesta on kulunut 50 vuotta, 2 momentissa säädetty suoja on voimassa, kunnes äänitallenteen osalta 70 vuotta ja kuvatallenteen osalta 50 vuotta on kulunut siitä vuodesta, jona tallennettu esitys ensimmäisen kerran julkaistiin tai sanotulla tavalla saatettiin yleisön saataviin.

Esityksen elokuvaamisoikeuden luovutus sisältää oikeuden levittää tallennettu esitys yleisön keskuuteen vuokraamalla, jollei toisin ole sovittu.

Menettelyyn, johon 1—3 momentin mukaan vaaditaan esittävän taiteilijan suostumus, sovelletaan, mitä 2 §:n 2—4 momentissa, 3, 6—9, 11 ja 11 a §:ssä, 12 §:n 1—3 momentissa, 13 a §:n 2 momentissa, 13 b §:ssä, 14 §:n 1, 3 ja 4 momentissa, 14 a, 15, 16, 16 a—16 e, 16 g ja 16 h §:ssä, 17 §:n 2 ja 4 momentissa, 17 a §:ssä, 17 b §:n 1—5 momentissa, 17 c ja 17 d §:ssä, 19 §:n 1, 2 ja 5 momentissa, 21, 22, 23 a ja 25 b—25 d §:ssä, 25 f §:n 2 ja 3 momentissa, 25 g §:n 1 ja 3 momentissa, 25 h, 25 i, 25 l, 25 n, 26, 26 a ja 26 b §:ssä, 27 §:n 1 ja 2 momentissa sekä 28, 28 a, 29, 29 a, 30, 30 a, 30 b, 41 ja 42 §:ssä säädetään.

46 §

Äänitallenteen tuottaja

Menettelyyn, johon 1 ja 2 momentin mukaan vaaditaan tuottajan suostumus, sovelletaan, mitä 2 §:n 2—4 momentissa, 6—9 §:ssä, 11 §:n 2—5 momentissa, 11 a §:ssä, 12 §:n 1—3 momentissa, 13 a §:n 2 momentissa, 13 b §:ssä, 14 §:n 1, 3 ja 4 momentissa, 14 a, 15, 16, 16 a—16 e, 16 g, 16 h ja 17 a §:ssä, 17 b §:n 1—5 momentissa, 17 c ja 17 d §:ssä, 19 §:n 1, 2 ja 5 momentissa, 21, 22, 23 a, 25 b ja 25 d §:ssä, 25 f §:n 2 ja 3 momentissa, 25 g §:n 1 ja 3 momentissa, 25 l, 25 n, 26, 26 a ja 26 b §:ssä, 27 §:n 1 ja 2 momentissa sekä 29 §:ssä säädetään.

46 a §

Kuvatallenteen tuottaja

Menettelyyn, johon 1 ja 2 momentin mukaan vaaditaan tuottajan suostumus, sovelletaan, mitä 2 §:n 2 ja 3 momentissa, 6—9 §:ssä, 11 §:n 2—5 momentissa, 11 a §:ssä, 12 §:n 1—3 momentissa, 13 a §:n 2 momentissa, 13 b §:ssä, 14 §:n 1, 3 ja 4 momentissa, 14 a, 15, 16, 16 a—16 e, 16 g ja 16 h §:ssä, 19 §:n 1, 2 ja 5 momentissa, 22, 23 a, 25 b ja 25 d §:ssä, 25 f §:n 2 ja 3 momentissa, 25 g §:n 1 ja 3 momentissa, 25 l, 25 n, 26, 26 a ja 26 b §:ssä, 27 §:n 1 ja 2 momentissa sekä 29 §:ssä säädetään.

Valiokunnan mietintö SiVM 22/2022 vp

47 §

Äänitallenteen ja kuvallisen musiikkitalenteen käyttäminen

Sen estämättä, mitä 45 §:n 2 ja 3 momentissa ja 46 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään, 45 §:n mukaista, 46 §:ssä tarkoitettulle laitteelle tallennettua esitystä ja pykälässä tarkoitettua laitetta, joka on julkaistu kaupallisessa tarkoituksessa ja jonka kappaleita on levitetty tai joka on välitetty yleisölle, saa käyttää:

- 1) välittömästi tai välillisesti julkisessa esityksessä;
- 2) alkuperäisessä yleisölle välittämisessä muulla tavalla kuin siten, että yleisöön kuuluvilla henkilöillä on mahdollisuus saada tallennettu esitys tai aineisto saataviinsa itse valitsemastaan paikasta ja itse valitsemanaan aikana;
- 3) radio- tai televisiolähetysten samanaikaiseen ja muuttamattomaan edelleen lähettämiseen yleisön vastaanotettavaksi.

Edellä 1—3 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa sovelletaan vastaavasti, mitä 21, 22, 23 a ja 25 b §:ssä, 27 §:n 1 ja 2 momentissa ja 29 §:ssä sekä esittävän taiteilijan oikeuden osalta lisäksi, mitä 11 §:n 2 momentissa sekä 28, 41 ja 42 §:ssä säädetään.

48 §

Radio- ja televisioyrittäminen

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa sovelletaan vastaavasti, mitä 2 §:n 2 ja 3 momentissa, 6—8 §:ssä, 11 §:n 2—5 momentissa, 11 a §:ssä, 12 §:n 1 ja 2 momentissa, 13 a §:n 2 momentissa, 13 b §:ssä, 14 §:n 1, 3 ja 4 momentissa, 14 a, 15, 16, 16 a—16 e, 16 g, 16 h ja 17 a §:ssä, 17 b §:n 1—4 momentissa, 17 c ja 17 d §:ssä, 19 §:n 1 momentissa, 21, 22, 23 a, 25 b ja 25 d §:ssä, 25 f §:n 2 ja 3 momentissa, 25 h §:n 3 momentissa, 26 §:ssä, 27 §:n 1 ja 2 momentissa sekä 29 §:ssä säädetään. Lisäksi lähetysten edelleen lähettämiseen johtoja pitkin sovelletaan vastaavasti, mitä 25 i §:n 1 momentissa säädetään.

49 §

Luettelon ja tietokannan valmistaja

Edellä 1 momentissa tarkoitettuun työhön sovelletaan, mitä 2 §:n 2—4 momentissa, 7—9 §:ssä, 11 §:n 2—5 momentissa, 12 §:n 1, 2 ja 4 momentissa, 13, 13 a ja 13 b §:ssä, 14 §:n 1, 3 ja 4 momentissa, 14 a, 15, 16, 16 a—16 e, 16 g, 16 h, 17, 17 a—17 d ja 18 §:ssä, 19 §:n 1, 2 ja 5 momentissa, 22, 23, 25 b—25 d ja 25 f—25 i §:ssä, 25 j §:n 4 ja 5 momentissa sekä 25 l, 26, 27 ja 28 §:ssä säädetään. Jos työ tai sen osa on tekijänoikeuden kohteena, voidaan vedota tekijänoikeuteen.

Valiokunnan mietintö SiVM 22/2022 vp

49 a §

Valokuvaaja

Tässä pykälässä tarkoitettuihin valokuviin sovelletaan, mitä 2 §:n 2—4 momentissa, 3 §:n 1 ja 2 momentissa, 7—9, 11 ja 11 a §:ssä, 12 §:n 1 ja 2 momentissa, 13, 13 a ja 13 b §:ssä, 14 §:n 1, 3 ja 4 momentissa, 14 a, 15, 16, 16 a—16 e, 16 g ja 16 h §:ssä, 17 §:n 1 momentissa, 17 a §:ssä, 17 b §:n 1—5 momentissa, 17 c, 17 d ja 18 §:ssä, 19 §:n 1, 2 ja 5 momentissa, 20, 22, 23 a ja 25 §:ssä, 25 a §:n 1 ja 2 momentissa sekä 25 b, 25 d, 25 f—25 i, 25 l, 25 n, 26, 26 a, 26 b, 27—29, 39, 40, 40 c, 41 ja 42 §:ssä säädetään. Jos valokuva on tekijänoikeuden kohteena, voidaan vedota tekijänoikeuteen.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei koske valokuvaa kuvataiteen teoksesta, jonka suoja-aika on päättynyt.

50 §

Lehtijulkaisun kustantaja

Lehtijulkaisun kustantajalla on yksinomainen oikeus määrätä julkaisustaan valmistamalla siitä kappaleita ja välittämällä sitä yleisölle ansiotarkoituksessa siten, että yleisöön kuuluvalla henkilöllä on mahdollisuus saada se saataviinsa itse valitsemastaan paikasta ja itse valitsemanaan aikana.

Edellä 1 momentissa säädettyä oikeutta ei sovelleta:

1) yksittäisten käyttäjien lehtijulkaisun yksityiseen käyttöön eikä käyttöön, joka ei ole kaupallista;

2) hyperlinkkeihin;

3) lehtijulkaisun yksittäisiin sanoihin tai hyvin lyhyisiin otteisiin.

Lehtijulkaisulla tarkoitetaan 1 momentissa kokoelmaa, joka koostuu pääasiassa luonteeltaan journalistisista kirjallisista teoksista ja jota ei julkaista tieteellisessä tai akateemisessa tarkoituksessa, ja

1) lehti muodostaa erillisen numeron kausittain ilmestyvässä tai säännöllisesti päivitettävässä yhden otsikon alaisessa lehtijulkaisussa;

2) lehden tarkoituksena on antaa suurelle yleisölle uutisiin tai muihin aiheisiin liittyvää tietoa; ja

3) lehti on välitetty yleisölle missä tahansa viestimessä lehtikustantajan aloitteesta, toimituksellisella vastuulla ja valvonnassa.

Kun teos sisällytetään lehtijulkaisuun sellaisen käyttöluvan perusteella, joka ei ole yksinomainen, 1 momentissa säädettyyn oikeuteen ei voida vedota luvan saaneen käyttäjän toteuttaman käytön kieltämiseksi. Edellä 1 momentissa säädettyyn oikeuteen ei voida vedota myöskään sellaisen teoksen käytön kieltämiseksi, jonka suoja-aika on päättynyt.

Edellä 1 momentissa säädetty oikeus on voimassa, kunnes 2 vuotta on kulunut sen vuoden päättymisestä, jona lehtijulkaisu julkaistiin.

Mitä tässä pykälässä säädetään, ei vaikuta tekijän tämän lain mukaiseen oikeuteen lehtijulkaisuun sisältyvään teokseen.

Valiokunnan mietintö SiVM 22/2022 vp

Lehtijulkaisuun sisältyvän teoksen tekijällä on oikeus asianmukaiseen osuuteen lehtikustantajan saamista tuloista 1 momentissa tarkoitettun oikeuden käyttämisestä.

Mitä 11, 11 a, 13 b, 16, 16 f—16 j, 17 a—17 d, 22, 23, 23 a ja 25 c §:ssä säädetään, sovelletaan 1 momentissa tarkoitettuun oikeuteen. Mitä 25 n §:ssä säädetään sopimuslissenssistä, sovelletaan 1 momentin mukaiseen lehtikustantajan oikeuteen.

50 c §

Teknisin toimenpitein suojattujen teosten käyttäminen

Sillä, jolla on laillisesti hallussaan tai saatavillaan tehokkaalla teknisellä toimenpiteellä suojattu teos ja jolla on 13 b §:n, 14 §:n 3 momentin, 14 a, 15, 16, 16 a—16 c, 16 g, 16 h, 17 tai 17 a—17 d §:n, 25 d §:n 2 momentin tai 25 f §:n 2 momentin nojalla oikeus käyttää teosta, tulee olla mahdollisuus käyttää teosta siltä osin kuin se on tarpeen mainitussa lainkohdassa säädetyn tekijänoikeuden rajoituksen hyödyntämiseksi.

50 f §

Suora siirto

Kun lähettäjäyritys lähettää ohjelmasignaalin suoran siirron menetelmällä signaalin jakelijalle, ilman että lähettäjäyritys samanaikaisesti itse lähettää kyseisen ohjelmasignaalin suoraan yleisölle, ja signaalin jakelija lähettää tämän ohjelmasignaalin yleisölle, lähettäjäyrityksen ja signaalien jakelijan katsotaan osallistuvan yhteen ja samaan lähetykseen sisältyvien suojattujen teosten ja 45, 46, 46 a ja 49 a §:ssä tarkoitettujen suojan kohteiden välittämiseen yleisölle.

54 §

Välimiesmenettely

Asia ratkaistaan erimielisyyden sattuessa välimiesmenettelyssä, jos kysymys on:

5) 26 §:ssä tarkoitettun luvan myöntämisestä ja sen ehdoista radio- tai televisiolähetysten samanaikaiseen ja muuttamattomaan edelleen lähettämiseen 25 h §:n 1 momentin mukaisesti tai luvan myöntämisestä ja sen ehdoista 48 §:n 1 momentin perusteella; lupa voidaan myöntää, jos sopimuslissenssiorganisaatio tai lähettäjäyritys tai molemmat kieltävät edelleen lähettämisen ilman perusteltua syytä tai asettavat sille kohtuuttomia ehtoja;

Tämän pykälän nojalla annetulla luvalla on sama vaikutus kuin 26 §:ssä tarkoitettun luvan myöntämisellä 13 §:n, 14 §:n 1 momentin, 25 h §:n 1 momentin tai 48 §:n 1 momentin mukaisesti.

Valiokunnan mietintö SiVM 22/2022 vp

54 a §

Opetustoiminta ansiotarkoituksessa

Mitä 14 §:n 2 ja 3 momentissa, 14 a §:n 1 momentissa ja 21 §:n 1 momentissa säädetään opetuksesta ja opetustoiminnasta, ei sovelleta opetukseen tai opetustoimintaan, jota harjoitetaan ansiotarkoituksessa.

6 a luku

Verkkosisällönjakopalvelut

55 a §

Määritelmä

Palveluntarjoajalla tarkoitetaan tässä luvussa verkkosisällönjakopalvelun tarjoajaa, joka tarjoaa tietoyhteiskunnan palvelua, jonka päätarkoituksena tai yhtenä päätarkoituksista on säilyttää suuri määrä käyttäjiensä palveluun tallentamia suojattuja teoksia, jotka palveluntarjoaja organisoii ja joita se markkinoi voitontavoittelua varten ja joihin se antaa yleisölle pääsyn.

55 b §

Oikeudelliset lähtökohdat

Jos teoksia tallennetaan palveluntarjoajan palveluun, palveluntarjoaja välittää ne yleisölle siten, että yleisöön kuuluvilla henkilöillä on mahdollisuus saada ne saataviinsa itse valitsemastaan paikasta ja itse valitsemanaan aikana.

Palveluntarjoajan tulee saada tekijöiden lupa 1 momentissa tarkoitettuun käyttöön. Jos lupaa ei ole saatu tai myönnetty, sovelletaan 55 c §:n 1 momentin säännöksiä.

Jos palveluntarjoaja on saanut tekijöiden luvan, lupa käsittää myös palvelun käyttäjien toimet, kun nämä tallentavat teoksia yleisölle välitettäväksi. Mitä edellä tässä momentissa säädetään, ei kuitenkaan sovelleta, kun palvelun käyttäjä toimii ansiotarkoituksessa tai käyttäjän toiminta tuottaa hänelle merkittäviä tuloja.

55 c §

Palveluntarjoajan vastuu ja vastuuvapaus

Jos palveluntarjoajalla ei ole tekijöiden lupaa teosten käyttöön, se on vastuussa suojattujen teosten välittämisestä yleisölle. Palveluntarjoaja vapautuu tästä vastuusta, jos se osoittaa, että se on

- 1) toiminut parhaansa mukaan saadakseen luvan;

Valiokunnan mietintö SiVM 22/2022 vp

2) toiminut parhaansa mukaan huolellista ammatinharjoittamista koskevien toimialan korkeatasoisten vaatimusten mukaisesti varmistaakseen, että teokset, joista tekijä on antanut palveluntarjoajille merkitykselliset ja tarvittavat tiedot, eivät ole yleisön saatavissa; ja

3) toiminut tekijältä riittävän perustellun ilmoituksen saatuaan viipymättä ilmoituksen kohteena olevan teoksen saannin estämiseksi tai sen poistamiseksi verkkosivustoiltaan sekä toiminut parhaansa mukaan 2 kohdan mukaisesti estääkseen teoksen tulevat tallentamiset palveluun.

Arvioitaessa sitä, onko palveluntarjoaja toiminut 1 momentissa tarkoitetulla tavalla, otetaan suhteellisuusperiaatteen mukaan huomioon ainakin

1) palveluntarjoajan palvelun tyyppi, yleisö ja koko sekä palvelun käyttäjien palveluun tallentamien teosten tyyppi; ja

2) teoksiin pääsyn estoon soveltuviin ja tehokkaiden keinojen saatavuus ja niistä aiheutuva kustannus palveluntarjoajalle.

Jos palveluntarjoaja estää 1 momentin 2 kohdan mukaisesti pääsyn teokseen tai poistaa teoksen 1 momentin 3 kohdan mukaisesti, palveluntarjoajan on ilmoitettava tästä viipymättä palvelun käyttäjälle.

55 d §

Soveltaminen eräiden palveluntarjoajien toimintaan

Mitä 55 c §:n 1 momentin 2 kohdassa säädetään ja 3 kohdassa teosten myöhempien tallentamisen osalta säädetään palveluntarjoajan velvollisuuksista, ei sovelleta, jos palveluntarjoajan palvelut ovat olleet yleisön saatavilla alle kolmen vuoden ajan ja sen vuosiliikevaihto on alle 10 miljoonaa euroa. Jos palveluntarjoajan palveluiden keskimääräinen kuukausittainen yksittäisten kävijöiden lukumäärä ylittää viisi miljoonaa, sovelletaan kuitenkin myös 55 c §:n 1 momentin 2 ja 3 kohtaa kokonaisuudessaan.

55 e §

Teosten laillinen käyttö palvelussa

Palveluntarjoajan ja tekijän välinen 55 c §:n 1 momentissa tarkoitettu toiminta ei saa johtaa siihen, että sillä estetään palvelun käyttäjän palveluun tallentamien sellaisten suojattujen teosten saatavuus, joiden käyttö ei loukkaa tekijänoikeutta. Näihin kuuluvat suojatut teokset, joita käytetään jonkin tämän lain tekijänoikeutta rajoittavan säännöksen perusteella.

Palveluntarjoajan on ehdoissaan ilmoitettava palvelun käyttäjälle, että käyttäjä voi käyttää teoksia tässä laissa säädettyjen tekijänoikeuksien rajoitussäännösten nojalla.

55 f §

Toimenpiteet laillisen käytön varmistamiseksi

Palveluntarjoajalla on oltava käytännöt ja menettelyt, joilla varmistetaan, että sen 55 c §:n 1 momentissa tarkoitettujen toimenpiteiden ei estä teosten laillista käyttöä 55 e §:ssä tarkoitettulla tavalla.

Tämän luvun säännösten soveltaminen ei saa johtaa verkkosisältöjen yleiseen seurantaan.

Valiokunnan mietintö SiVM 22/2022 vp

55 g §

Palveluntarjoajan velvollisuus tietojen antamiseen

Palveluntarjoajan on tekijän pyynnöstä annettava tälle riittävät tiedot 55 c §:n 1 momentissa tarkoitettua toimintaa koskevista käytännöistä ja niiden toiminnasta. Kun käyttöluvan myöntämistä koskevia sopimuksia on tehty palveluntarjoajan ja tekijän välillä, tulee palveluntarjoajan antaa tekijälle tämän pyynnöstä tiedot sopimusten kattamien teosten käytöstä.

55 h §

Valitus- ja oikeussuojamekanismi

Palveluntarjoajan on otettava käyttöön tehokas ja nopea valitus- ja oikeussuojamekanismi, joka on palvelun käyttäjän saatavilla, kun on kysymys erimielisyyksistä, jotka koskevat käyttäjän palveluun tallentaman teoksen saannin estämistä tai sen poistamista.

Kun palvelun käyttäjä on valittanut palveluntarjoajalle 55 c §:n 1 momentin 2 kohdan mukaisesta suojatun teoksen saannin estämisestä tai sen mainitun momentin 3 kohdan mukaisesta poistamisesta tämän pykälän 1 momentissa tarkoitettua mekanismia käyttäen, tekijälle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi ja perustella kantansa käyttäjän tekemään valitukseen asianmukaisesti. Palvelun käyttäjän tekemä valitus on käsiteltävä ilman aiheetonta viivytystä, ja palveluun tallennetun suojatun teoksen estämistä tai sen poistamista koskevan päätöksen tulee olla ihmisen tekemän arvioinnin kohteena.

Jos tekijän esittämät perustelut eivät ole asianmukaiset, suojattu teos on palautettava palveluun. Päätöksen siitä, että teosta ei palauteta palveluun, tulee olla ihmisen tekemän arvioinnin kohteena.

55 i §

Vaihtoehtoinen menettely erimielisyyksien ratkaisemiseksi

Palvelun käyttäjällä ja tekijällä on 55 h §:ssä tarkoitetun ratkaisun jälkeen palvelun käyttäjän palveluun tallentaman teoksen saannin estämistä tai sen poistamista ja palauttamista palveluun koskevan erimielisyyden ratkaisemiseksi käytettävissä vaihtoehtoinen menettely yksittäisiä tapauksia koskevien ratkaisusuositusten saamiseksi. Menettely on osapuolille maksuton ja vapaaehtoinen, eivätkä siinä annetut suositukset ole osapuolia sitovia.

Opetus- ja kulttuuriministeriö valvoo menettelyn toimivuutta ja ylläpitää luetteloa menettelyssä käytettävistä esteettömistä ja puolueettomista tekijänoikeuden asiantuntijoista. Opetus- ja kulttuuriministeriö nimeää asiantuntijat kolmen vuoden määräajaksi kerrallaan. Opetus- ja kulttuuriministeriö ottaa vastaan 1 momentissa tarkoitettujen tapauksien käsiteltäviksi ja jakaa ne ratkaistaviksi sähköistä järjestelmää käyttäen luettelossa oleville asiantuntijoille.

Saatuun asianosaisten pyynnön tarkistaa palveluntarjoajan 55 h §:n mukaisesti tekemää ratkaisua ja pyyntöä koskevat perustelut asiantuntija varaa vastapuolelle mahdollisuuden tulla kuulluksi. Asiantuntijan tulee käsitellä asia tasapuolisesti ja joutuisasti.

Jos asiaa ei sovita asianosaisten kesken, asiantuntija antaa asiassa arvionsa ja ratkaisusuosituksen siitä, tuleeko käyttäjän palveluun tallentaman teoksen saanti estää, teos poistaa tai teos palaut-

Valiokunnan mietintö SiVM 22/2022 vp

taa palveluun. Asiantuntijan tulee toimittaa ratkaisusuositus sähköisen järjestelmän kautta opetus- ja kulttuuriministeriölle, palvelun käyttäjälle, tekijälle ja palvelun tarjoajalle.

Tässä pykälässä säädetyn menettelyn kustannukset rahoitetaan valtion varoista lukuun ottamatta asianosaisten omia menettelyyn osallistumisesta aiheutuneita kustannuksia. Opetus- ja kulttuuriministeriö päättää asiantuntijoille maksettavien palkkioiden perusteista ja määrästä.

Tarkemmat säännökset vaihtoehtoisesta menettelystä ja siihen osallistuvien asiantuntijoiden nimeämisestä annetaan valtioneuvoston asetuksella.

55 j §

Oikeus kohtuulliseen hyvitykseen

~~Palveluntarjoajalla ja palvelun käyttäjällä on oikeus saada tekijältä kohtuullinen hyvitys teoksen perusteettomasta estosta tai poistosta ilman tähän lakiin perustuvaa syytä.~~

~~Tässä pykälässä tarkoitetun kohtuullisen hyvityksen tulee olla oikeudenmukaisessa suhteessa menettelyn moitittavuuteen ja seurauksiin.~~

55 j §

Oikeus saattaa asia tuomioistuimen ratkaistavaksi

Tekijällä on oikeus saattaa tässä luvussa tarkoitettua suojatun teoksen luvaton käyttöä ja 55 g §:ssä tarkoitettua tietojen antamisvelvollisuutta koskevan asian tuomioistuimen ratkaistavaksi ja nostaa kanteen palveluntarjoajaa vastaan.

Palvelun käyttäjällä on oikeus nostaa kanne tekijää vastaan sen vahvistamiseksi, että käyttäjällä on oikeus käyttää suojattua teosta tässä laissa säädetyn tekijänoikeuden rajoituksen tai tekijän kanssa tehdyn sopimuksen nojalla. Palvelun käyttäjällä on lisäksi oikeus nostaa kanne palveluntarjoajaa vastaan palveluntarjoajan velvoittamiseksi sallimaan yleisön pääsyn palvelun käyttäjän palveluun tallentamaan aineistoon.

Palvelun käyttäjällä ja palveluntarjoajalla on oikeus nostaa kanne tekijää vastaan suojatun teoksen saannin estämistä tai teoksen poistamista koskevan oikeudettoman pyynnön aiheuttamasta vahingosta.

55 k §

Säännösten pakottavuus

Siitä, mitä edellä tässä luvussa säädetään tekijän ja palvelun käyttäjän oikeuksista tai palveluntarjoajan velvollisuuksista, ei voida poiketa sopimuksilla. Sopimuksen ehto, jonka mukaan palvelun käyttäjä luopuu oikeudestaan vedota tässä laissa säädettyyn tekijänoikeuden rajoitukseen, ei sido palvelun käyttäjää.

Valiokunnan mietintö SiVM 22/2022 vp

55 l §

Soveltaminen eräisiin lähioikeuksiin

Mitä tässä luvussa säädetään teoksesta, sovelletaan myös 45, 46, 46 a ja 48 §:ssä, 49 §:n 1 momentin 2 kohdassa ja 49 a §:ssä tarkoitettuun lähioikeuden suojan kohteeseen.

64 §

Lähioikeuksien alueellinen soveltaminen

Edellä 50 §:ssä olevia säännöksiä sovelletaan lehtijulkaisuun, jonka kustantaja on sijoittautunut Euroopan talousalueeseen kuuluvaan valtioon.

64 b §

Maantieteelliset rajat ylittävä radion tai television oheispalvelun välittäminen yleisölle

Maantieteelliset rajat ylittävän radio- ja televisio-ohjelmien oheispalvelun välittämisen yleisölle siten, että yleisöön kuuluvilla henkilöillä on mahdollisuus saada se saataviinsa itse valitsemastaan paikasta ja itse valitsemanaan aikana, ja oheispalveluun sisältyvien teosten tai lähioikeuden kohteiden tarpeellisten kappaleiden valmistamisen, katsotaan tapahtuvan yksinomaan siinä Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa, johon lähettäjäyritys on sijoittautunut, jos kyseessä on radio-ohjelma taikka televisio-ohjelma, joka on uutis- tai ajankohtaisohjelma tai lähettäjäyrityksen itse tuottama ja rahoittama ohjelma.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei sovelleta urheilutapahtumia sisältäviin televisio-ohjelmiin eikä niihin sisältyviin teoksiin.

Jollei Euroopan unionin lainsäädännöstä muuta johdu, 1 momentin säännökset eivät estä sellaisten sopimusten tekemistä, joilla rajoitetaan oikeuksien hyödyntämistä alueellisesti.

64 c §

Opetuskäyttöä koskevien säännösten alueellinen soveltaminen

Teoksen käytön opetustoiminnassa 13 §:n, 14 §:n 1 momentin ja 14 a §:n mukaisesti siten, että teos on saatettu käytettäväksi muissa Euroopan talousalueeseen kuuluvissa valtioissa, katsotaan tapahtuvan Suomessa ja siihen sovelletaan mainittuja säännöksiä.

64 d §

Kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten käyttöä koskevien säännösten alueellinen soveltaminen

Mitä 16 g §:ssä säädetään kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten käyttöön mainitun pykälän mukaisesti myönnettyistä käyttöluvista mainitussa pykälässä tarkoitetuissa laitoksissa Suo-

Valiokunnan mietintö SiVM 22/2022 vp

nessa, sovelletaan kulttuuriperintölaitoksissa tapahtuvaan käyttöön samojen ehtojen mukaisesti myös muissa Euroopan talousalueeseen kuuluvissa valtioissa.

Suomeen sijoittautuneen 16 h §:ssä tarkoitetun laitoksen kaupallisesta jakelusta poistuneen teoksen mainitussa pykälässä tarkoitetun käytön katsotaan tapahtuvan Suomessa.

64 e §

Euroopan talousalueen ulkopuolisista valtioista peräisin olevat kaupallisesta jakelusta poistuneet teokset

Mitä 16 g ja 16 h §:ssä säädetään, ei sovelleta teokseen, joka on poistunut kaupallisesta jakelusta, jos on kohtuullisten toimien perusteella näyttöä siitä, että kysymys on:

1) elokuvateoksesta, jonka tuottajalla on päätoimipaikka tai vakinainen asuinpaikka jossakin Euroopan talousalueeseen kuulumattomassa valtiossa;

2) muusta teoksesta kuin elokuvateoksesta, joka on julkaistu ensimmäisen kerran Euroopan talousalueeseen kuulumattomassa valtiossa tai, jos sitä ei ole julkaistu, lähetetty radiossa tai televisiossa ensimmäisen kerran Euroopan talousalueeseen kuulumattomassa valtiossa;

3) Euroopan talousalueeseen kuulumattoman valtion kansalaisen luomasta teoksesta, jonka osalta 1 tai 2 kohdassa tarkoitettua valtiota ei ole kohtuullisin toimin pystytty määrittelemään.

64 f §

Teknisiä toimenpiteitä ja sähköisiä hallinnointitietoja koskevien säännösten soveltaminen

Edellä 50 a, 50 b ja 50 d §:ssä säädettyjä kieltoja sovelletaan Suomessa tapahtuvaan, mainituissa pykälissä tarkoitettuun menettelyyn.

Mitä 50 c §:ssä säädetään, sovelletaan teosten käyttämiseen Suomessa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Mitä 50 §:ssä säädetään, ei sovelleta lehtijulkaisuun, joka on julkaistu ennen 6 päivää kesäkuuta 2019.

Ennen tämän lain voimaantuloa tehtyihin toimiin, hankittuihin oikeuksiin ja tehtyihin sopimuksiin sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

2.

Laki

sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään sähköisen viestinnän palveluista annettuun lakiin (917/2014) uusi 184 a § seuraavasti:

184 a §

Vastuuvapaus eräissä tietojen tallennuspalveluissa

Tekijänoikeuslain (404/1961) 55 a §:ssä tarkoitetun verkkosisällönjakopalvelun tarjoajan vastuusta palveluun tallennetusta tekijänoikeutta loukkaavasta aineistosta säädetään mainitun lain 55 a—55 l §:ssä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 _____.

Valiokunnan lausumaehdotukset

1. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto arvioi tekijänoikeuslain toimivuutta ja vaikutuksia eri tahojen ja toimijoiden näkökulmasta. Arvioinnissa tulee lisäksi huomioida perusoikeusvaikutusten punninta sääntelyn tulkinta- ja soveltamiskäytäntöihin ja määrittelytarpeet erityisesti alkuperäisen ja edelleen lähettämisen suhteen. Arvioinnissa mahdollisesti havaittuihin epäkohtiin tulee puuttua valmistelemalla tarvittavat lainsäädäntömuutokset EU-oikeuden ja kansallisen liikkumavaran mahdollistamissa puitteissa.
2. Eduskunta edellyttää, että opetus- ja kulttuuriministeriö seuraa ja arvioi ehdotetun sääntelyn toimivuutta opetus- ja tutkimuskäytännössä oikeudenhaltijoiden, opettajien ja oppilaitosten näkökulmasta ja sen perusteella valmistelee tarvittavat säädösmuutosesitykset.
3. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto arvioi tekijänoikeuslainsäädännön kokonaisuudistuksen tarpeen tekijänoikeusjärjestelmän läpinäkyvyyden sekä lainsäädännön selkeyden ja ymmärrettävyyden vahvistamiseksi kansallinen liikkumavara huomioon ottaen.

Valiokunnan mietintö SiVM 22/2022 vp

Helsingissä 16.2.2023

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Paula Risikko kok
varapuheenjohtaja Eeva-Johanna Eloranta sd
jäsen Sanna Antikainen ps
jäsen Jukka Gustafsson sd
jäsen Veronika Honkasalo vas
jäsen Kaisa Juuso ps
jäsen Hilikka Kemppi kesk (osittain)
jäsen Anneli Kiljunen sd
jäsen Mikko Kinnunen kesk
jäsen Pasi Kivisaari kesk
jäsen Ari Koponen ps
jäsen Mikko Ollikainen r
jäsen Pirkka-Pekka Petelius vihr
jäsen Ville Valkonen kok
jäsen Sofia Vikman kok

Valiokunnan sihteerinä ovat toimineet

valiokuntaneuvos Marja Lahtinen
valiokuntaneuvos Maiju Tuominen

Valiokunnan mietintö SiVM 22/2022 vp Vastalause

Vastalause

Perustelut

Hallituksen esityksessä (HE 43/2022 vp) ja sen jälkeen annetussa täydentävässä esityksessä (HE 313/2022 vp) esitetään tehtäviksi muutoksia tekijänoikeuslakiin (404/1961) sekä sähköisen viestinnän palveluista annettuun lakiin (917/2014). Lainmuutoksilla pannaan täytäntöön Euroopan unionin direktiivi, joka pyrkii mm. edistämään erilaisten teknologioiden käyttöä sekä toimivia tekijänoikeusmarkkinoita.

Hallituksen esityksen valmisteluprosessista on kuulunut huolestuttavia viestejä ja kannanottoja viimeisen vajaan vuoden ajan. On tärkeää, että erityisesti tämän kaltaisissa lainsäädäntöhankkeissa valmistelu olisi mahdollisimman avointa ja laajaa, koska on sovitettava yhteen eri tahojen näkemyksiä.

Myös perustuslakivaliokunta otti lausunnossaan (PeVL 58/2022 vp) kantaa lakiehdotuksen valmisteluun todeten, että käytettävissä olevan selvityksen valossa arvioitavana olevan hallituksen esityksen valmistelu näyttäisi perustuslakivaliokunnan mielestä kuitenkin poikkeavan sellaisesta tyypillisestä tilanteesta, jossa valmistelun alkuvaiheessa käytetään selvityshenkilöä tai muuta vastaavaa asiantuntija-apua. Valiokunta on pitänyt tärkeänä, että ministeriöt kiinnittävät erityistä huomiota kokoneiden lainvalmistelijoiden riittävyteen

Tekijänoikeuslaki on hyvin perusoikeusherkkä, koska siinä nivoutuvat niin omaisuudensuojaan, sananvapauteen, tahdonvapauteen ja itsemääräämisoikeuteen sekä sivistyksellisiin oikeuksiin liittyvät näkökohdat.

On tärkeää, että näitä perusoikeuksia voidaan kunnioittaa. Omaisuudensuojan lisäksi on huomioitava erityisesti sananvapauden ja sivistyksellisten oikeuksien turvaaminen. Julkisella vallalla on perusoikeuksien edistämismääräisyvelvollisuus.

Saatujen asiantuntijaselvitysten mukaan hallituksen esitykseen sisältyy epävarmuuksia erityisesti, mitä tulee edelleen lähettämisen määrittelyyn.

Liikenne- ja viestintävaliokunta on lausunnossaan (LiVL 41/2022 vp) pitänyt tekijöiden oikeuksien turvaamista ja asianmukaisten tekijänoikeuskorvausten toteutumista erittäin tärkeänä. Samalla sääntelyssä on kuitenkin huolehdittava myös muiden toimijoiden oikeuksien toteutumisesta ja sääntelyn asianmukaisesta tasapainosta.

Liikenne- ja viestintävaliokunnan mukaan esitykseen sisältyvää sääntelyä on valiokunnan saaman selvityksen mukaan tarpeen muokata siten, että sopimuslisen siirron tilanteissa. Lisäksi alkuperäisen ja edelleen lähettämisen käsitteitä olisi tarpeen täsmentää EU:n tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaisiksi.

Kokoomuksen ja Perussuomalaisen valiokuntaryhmät jakavat liikenne- ja viestintävaliokunnan yksimielisessä lausunnossa esitetyn näkemyksen siitä, että kyse on itse asiassa vallitsevan tilan-

Valiokunnan mietintö SiVM 22/2022 vp
Vastalause

teen vahvistamisesta ja selkiyttämistä lakiin. Liikenne- ja viestintävaliokunnan lausunnossa tuotiin esiin, että sääntelyä on välttämätöntä täsmentää alkuperäisen ja edelleen lähettämisen välisen rajanvedon osalta, jotta se mahdollistaa televisiotoiminnan jatkumisen nykyisessä muodossaan.

Edellä selostetun perusteella Kokoomuksen ja Perussuomalaisten valiokuntaryhmät katsovat, että tekijänoikeuslain ehdotettua 25 h §:ää tulee täsmentää vastaamaan liikenne- ja viestintävaliokunnan yksimielistä muotoiluehdotusta, kuitenkin siten, että pykäläehdotuksen 4 momentissa oleva virheellinen viittaus pykälän 2 momenttiin muutetaan viittaukseksi 3 momenttiin.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotukset hyväksytään muutoin sivistysvaliokunnan mietinnön mukaisina paitsi 1. lakiehdotuksen 25 h § muutettuna seuraavasti:

25 h §

Radio- ja televisiolähetyksen edelleen lähettäminen

Radio- tai televisiolähetykseen sisältyvän teoksen saa lähetystä muuttamatta sopimuslisenssin nojalla, siten kuin 26 §:ssä säädetään, lähettää edelleen yleisön vastaanotettavaksi samanaikaisesti alkuperäisen lähetyksen kanssa. ~~Sillä tavalla, jolla edelleenlähetyksen toteuttava osapuoli saa ohjelmasignaalin lähetystoimintaa harjoittavalta organisaatiolta edelleenlähettämistä varten, ei ole merkitystä.~~

Edelleen lähettämällä tarkoitetaan tilannetta, jossa lähetyksen toteutetaan muun osapuolen kuin alkuperäisen lähettäjän toimesta tai tämän valvonnassa ja vastuulla riippumatta siitä, millä tavalla ohjelmasignaali on vastaanotettu edelleen lähettämistä varten. (Uusi 2. mom.)

(3 mom. kuten SiVM:n 2 mom.)

Edellä 1 momentissa tarkoitettua edelleen lähettämistä ja 3 momentissa tarkoitettujen teosten edelleen lähettämistä koskevat luvat on myönnettävä samanaikaisesti.

~~Mitä 1 momentissa säädetään, sovelletaan alkuperäiseen radio- tai televisiolähetykseen riippumatta siitä, mistä valtiosta lähetyksen on peräisin.~~

Helsingissä 16.2.2023

Paula Risikko kok
Sanna Antikainen ps
Kaisa Juuso ps
Ari Koponen ps
Ville Valkonen kok
Sofia Vikman kok